

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Martina Alandžak

Spletno nasilje med učenci

Magistrsko delo

Ljubljana, 2020

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Martina Alandžak

Spletno nasilje med učenci

Magistrsko delo

Mentorica: red. prof. dr. Vesna Leskošek

Ljubljana, 2020

Zahvala

Zahvaljujem se svoji mentorici, red. prof. dr. Vesni Leskošek, ki mi je s svojo strokovno pomočjo, nasveti in usmeritvami pomagala pri pisanju magistrskega dela.

Hvala tudi ravnateljema, svetovalnima delavkama, učiteljem in učencem Osnovne šole Marije Vere in Osnovne šole Stranje, ki so mi s svojim sodelovanjem omogočili izvedbo raziskave.

Zahvaljujem se tudi svojim domačim, ki so me podpirali med študijem in mi stali ob strani.

Povzetek in ključne besede

Povzetek: V magistrskem delu sem raziskovala spletno nasilje med učenci na Osnovni šoli Marija Vera in Osnovni šoli Stranje. Obe šoli sta v Kamniku. Na začetku magistrskega dela sem opisala spletno nasilje ter informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, njeno uporabo in razvoj skozi čas. Nato sem opredelila nekaj glavnih pojmov in oblike spletnega nasilja. Poznamo veliko oblik spletnega nasilja, in sicer ustrahovanje, zalezovanje, spolna zloraba, e-blatenje, zaslužnjevanje, lažna identiteta, novačenje otrok, seksting, grooming, izključitev, razkrivanje zasebnosti in happy slapping. Spletno nasilje se najpogosteje izvaja prek mobilnih telefonov v obliki SMS in MMS sporočil ter prek raznih družbenih omrežij. Tako kot je pomembno prepoznati spletno nasilje, je pomembno poznati tudi vzroke in posledice spletnega nasilja. Prepoznavanje spletnega nasilja je nujno za samo preprečevanje spletnega nasilja, saj s tem, ko o spletnem nasilju govorimo, preprečujemo nadaljnje nasilno vedenje in ozaveščamo žrtev nasilja, da o nasilju, ki ga doživlja, spregovori. Pri preprečevanju in prepoznavanju nasilja pa imamo vsi zelo pomembno vlogo. Svetovalna služba, učitelji, vodstvo šole ter starši morajo sodelovati skupaj z učenci in se boriti proti spletnemu nasilju. Pomembno vlogo imata pogovor in delavnice na temo spletnega nasilja. Pomembno je, da nam žrtev nasilja zaupa, saj ji le tako lahko pomagamo pri soočanju z nasiljem. Otroci se morajo počutiti varne in upoštevane. Čutiti morajo zaupanje in varen prostor, saj se bodo samo tako odprli, se soočili in zaupali s strahom pred spletnim nasiljem, ki ga doživljajo. Z anketnimi vprašalniki, ki so bili za vse učenec obeh osnovnih šol enaki, sem raziskovala, koliko je spletnega nasilja med učenci, koliko je žrtev in povzročiteljev nasilja, v kakšni obliki se dogaja, kako se učenci ob tem počutijo, jih starši nadzorujejo pri uporabi tehnologije ter kakšno je mnenje učencev o spletnem nasilju in kako bi ga lahko preprečili. Rezultate obeh osnovnih šol sem nato primerjala med seboj.

Ključne besede: spletno nasilje, učenci, internet, družbena omrežja, žrtve spletnega nasilja

Abstract and key words

Title: Cyberbullying among students

Abstract: In my master's thesis, I explored cyberbullying between students at Marija Vera Elementary School and Stranje Elementary School. Both schools are located in Kamnik. At the beginning of my master's thesis, I described cyberbullying and information and communication technology, its use and development over time. Then I identified some of the main concepts and forms of cyberbullying. We know many forms of cyberbullying, such as bullying, stalking, sexual abuse, e-blaming, enslavement, false identity, child recruitment, sexting, grooming, exclusion, privacy disclosure and happy slapping. Cyberbullying is most often carried out through mobile phones in the form of SMS and MMS messages and through various online social networks. Just as it is important to recognize cyberbullying, it is very important to know the causes and consequences of cyberbullying. Recognizing cyberbullying is essential for preventing cyberbullying because by talking about cyberbullying we prevent further violent behavior and make the victim of violence aware of the violence he or she is experiencing. We all play a very important role in preventing and recognizing violence. Counseling, teachers, school leaders and parents should work together with students to combat cyberbullying. Conversations and workshops on cyberbullying play an important role. It is important that the victim of the violence trusts us, because this is the only way we can help him or her deal with the violence. Children need to feel safe and respected. They need to feel trust and a safe space, because this is the only way they will open up and face and trust with the fear of cyberbullying they are experiencing. Through the questionnaires, which were the same for all pupils of both Primary Schools, I explored how much cyberbullying is among the students, how many are victims and perpetrators of violence, what is happening, how the students feel about it, what their parents control when using technology and what students think about cyberbullying and how it can be prevented. At the end I compared the results of both Primary Schools with each other.

Key words: cyberbullying, students, internet, social media, victim of cyberviolence

Predgovor

Za raziskovanje spletnega nasilja sem se odločila, ker je danes to zelo pogosto. Veliko otrok se spoprijema s spletnim nasiljem in ne ve, kako naj si pomaga, saj jih ta oblika nasilja spremlja vsepovsod. Pomembno je, da učence in ljudi nasploh ozaveščamo o spletnem nasilju, o njem govorimo in izvajamo razne delavnice, saj ga samo tako lahko lažje, hitreje prepoznamo ter preprečujemo. Učenci, ki doživljajo spletno nasilje v šolah, ga lahko doživljajo tudi doma, saj jih ta oblika nasilja spremlja vsepovsod, kjer je internet oziroma kakršnakoli tehnologija. Pomembno je, da z njimi sodelujejo starši, učitelji in svetovalni delavci. Učenci morajo biti slišani in se počutiti varno, da se nam bodo zaupali in spregovorili o nasilju, ki ga doživljajo. Pomembno je tudi, da poznajo ljudi oziroma organizacije, na katere se lahko v primeru spletnega nasilja obrnejo po pomoč. Ob tem jim je treba poudariti, da se na organizacije lahko obrnejo anonimno. V več primerih prav ta anonimnost daje otrokom moč, da o nasilju spregovorijo odkrito in brez zadržkov prosijo za pomoč. Spletno nasilje je očem nevidno, saj ni kot fizično ali psihično nasilje, ki ga vidimo in slišimo, in prav zato mu ljudje pripisujejo premajhen pomen in ga ne jemljejo dovolj resno, čeprav lahko učencem pusti velike posledice, ki včasih vodijo tudi v samomor in samopoškodovanje.

Anketni vprašalnik, ki sem ga uporabila v svoji raziskavi, sem sestavila s pomočjo mentorice in je naveden v prilogi magistrskega dela. Za vse učence obeh osnovnih šol sem uporabila enak vprašalnik. Po anketiranju sem zbrala rezultate, jih primerjala med seboj ter prikazala v obliki grafov in tabel.

Želim si, da bi magistrsko delo pripomoglo k temu, da bi se o spletnem nasilju še več govorilo in ozaveščalo ter da bi izsledki moje raziskave pripomogli Osnovni šoli Marije Vera in Osnovni šoli Stranje pri pripravljanju strategije dela na področju spletnega nasilja.

Kazalo vsebine

1. Teoretični del	1
1.1 Spletno nasilje.....	1
1.1.1. Opis pojmov	3
1.2 Oblike spletnega nasilja.....	3
1.3 Vzroki in posledice spletnega nasilja	5
1.4 Žrtve spletnega nasilja	7
1.5 Povzročitelji spletnega nasilja	9
1.6 Prepoznavanje spletnega nasilja	10
1.7 Preprečevanje spletnega nasilja	11
1.8 Vloga svetovalnih služb, učiteljev in vodstva šole.....	14
1.9 Razširjenost spletnega nasilja v Sloveniji	17
2. Problem	20
2.1. Raziskovalne hipoteze	21
3. Metodologija	22
3.1. Vrsta raziskave	22
3.2. Merski instrument.....	22
3.3. Populacija in vzorec.....	22
3.4. Zbiranje podatkov	23
3.5. Obdelava in analiza podatkov.....	23
4. Rezultati	24
4.1. Preverjanje hipotez	49
4.2. Primerjava osnovnih šol	50
5. Sklepi	53
6. Predlogi	54
7. Uporabljena literatura	58
8. Priloge	61
8.1. Anketni vprašalnik.....	61

Kazalo grafov

Graf 4.1: Spol in razred anketiranih učencev	24
Graf 4.2: Okolje, v katerem bivajo učenci	24
Graf 4.3: Člani družbenih omrežij.....	25
Graf 4.4: Članstvo v vrstah družbenih omrežij (možnih več odgovorov).....	26
Graf 4.5: Objavljanje osebnih podatkov na družbenih omrežjih	27
Graf 4.6: Objava slik na družbenih omrežjih	28
Graf 4.7: Zloraba gesel.....	29
Graf 4.8: Mnenje o spletnem nasilju	29
Graf 4.9: Uporaba interneta (možnih več odgovorov)	30
Graf 4.10: Največkrat obiskane spletne strani	31
Graf 4.11: Nadzor staršev pri uporabi interneta	32
Graf 4.12: Načini nadzora interneta	33
Graf 4.13: Želje neznane osebe o učencih.....	34
Graf 4.14: Neznane osebe, ki jih imajo učenci za prijatelje na družbenih omrežjih.....	35
Graf 4.15: Pogovor z neznanimi osebami	36
Graf 4.16: Razkrivanje podatkov neznanim osebam	36
Graf 4.17: Srečanje z neznano osebo	37
Graf 4.18: Prejemanje nasilnih sporočil	38
Graf 4.19: Vsebina prejetega sporočila	38
Graf 4.20: Oblika prejetega sporočila	39
Graf 4.21: Čas trajanja spletnega nasilja.....	40
Graf 4.22: Izvajanje spletnega nasilja po pouku	41
Graf 4.23: Oseba, ki so se ji učenci zaupali	42
Graf 4.24: Nezaupanje o spletnem nasilju	43
Graf 4.25: Počutje ob doživljanju spletnega nasilja	44
Graf 4.26: Poznavanje osebe, na katero se lahko učenci obrnejo v primeru spletnega nasilja	45
Graf 4.27: Poznavanje organizacij, na katere se lahko v primeru nasilja obrnejo	45
Graf 4.28: Organizacije, ki jih učenci poznajo.....	46
Graf 4.29: Znanje, da je spletno nasilje kaznivo dejanje	47
Graf 4.30: Opozarjanje o nevarnostih spletnega nasilja.....	47

Kazalo tabel

Tabela 4.1: Poznavanje gesel družbenih omrežij	28
Tabela 4.2: Spoznavanje novih ljudi prek interneta	34
Tabela 4.3: Pošiljanje sporočil nasilne vsebine.....	37
Tabela 4.4: Zaupanje o spletnem nasilju	41
Tabela 4.5: Poznanstvo osebe, ki izvaja spletno nasilje.....	43

1. Teoretični del

1.1 Spletno nasilje

Vpliv kibernetnega prostora in informacijske tehnologije je v večini primerov pozitiven, saj povečuje uspešnost na delovnem mestu. Prepogosta uporaba, ki je že neke vrste odvisnost kibernetnega prostora in tehnologije, pa po navadi vpliva negativno in uporabniki pogosto postanejo žrtve kibernetnega nasilja (Markelj in Bernik, 2018). Pravi magnet za povzročitelje nasilja so postala razna varnostna gesla ter poslovni in osebni podatki, saj lahko s temi informacijami povzročitelji nasilja z lastninsko pravico naredijo veliko škode (Bernik, 2014). Novi sistem komunikacije preoblikuje tudi sam prostor, čas in temeljne razsežnosti človeškega življenja. Kraji se tako oddaljijo od svojega zgodovinskega, kulturnega in geografskega pomena ter se ponovno vgradijo v funkcionalna omrežja, kar pa povzroči omrežni prostor tokov in nadomesti prostor. Čas se v novem komunikacijskem sistemu tudi izbriše, saj je mogoče preteklost, sedanjost in prihodnost programirati tako, da medsebojno komunicirajo v istem »sporočilu« (Lobe, 2008).

Kibernetno kriminaliteto oziroma spletno nasilje določajo tri lastnosti, ki so relativno nove, in sicer, da se spletno nasilje dogaja v virtualnem svetu, vključuje deviantna ravnanja ter digitalne forenzike. Poleg teh pa ima kibernetna kriminaliteta še druge lastnosti, in sicer informacijskost, globalnost, razpršenost, avtomatiziranost, mrežnost in decentraliziranost. Kibernetno nadlegovanje vključuje namerna in agresivna ter dalj časa trajajoča anonimna dejanja, posameznika oziroma skupine, ki nad žrtvijo izvajajo nasilje z uporabo mobilnih telefonov, interneta in drugih tehnologij (Završnik, 2015).

Pri spletnem nasilju gre za spletne škodljive vsebine, ki prizadenejo čustva posameznika oziroma skupine. Sem spadajo razne spletne strani o anoreksiji, umorih, nasilju, samomorih, strani, kjer se izvajajo razna ponižanja, kjer so odnosi popačeni in je agresija povezana s spolnostjo itd. Vse to se največkrat pojavlja v raznih socialnih omrežjih oziroma klepetalnicah, saj povzročitelji nasilja želijo ostati anonimni. »Skoraj 60 odstotkov sovražnega govora se odvija na družbenih omrežjih« (Žnidar, 2017, str. 18).

Internet nam omogoča izmenjavo in pridobivanje najrazličnejših informacij. Poleg vseh pozitivnih stvari, ki nam jih prinaša, pa nam mrežni sistem omogoča dostope do aplikacij, spletnih strani, blogov, forumov, klepetalnic itd., ki nam lahko na neki točki, če ne poskrbimo za svojo varnost na internetu, predstavljajo tudi nevarnost (Pinterič in Grivec, 2007). Posameznik si lahko v spletnem omrežju oblikuje svoje družbeno veselje, kjer medsebojne prostorske, fizične in geografske razdalje izgubljajo pomen. Posledično je vse bolj pomembna habitualna bližina in stopnja interakcije oziroma omreženosti, kjer je geografska razdalja neodvisna (Hrobat idr., 2010). V tem smislu sta internet in omrežje oblika komunikacije, po kateri so potrebe o prenašanju podatkov in informacij vedno večje. Danes je povsod predvsem pomembno, da imamo vedno, vsak dan sveže oziroma nove informacije o stvareh, ki se nas tičejo tako zasebno kot poslovno. Prav tako težimo k vedno hitrejšemu dostopu do informacij in podatkov (Fröhlich, 2013).

Naloga staršev je, da digitalno tehnologijo vključijo na primeren način, ki je v skladu z njihovimi družinskimi vrednotami, pravili in kulturo, saj se digitalni tehnologiji nihče ne more skriti. Prav zato otroci potrebujejo trdoživost na spletu, ki jim bo omogočala, da bodo uspešno poskrbeli zase, ter digitalno državljanstvo, ki odraža etiko in norme pravilne ter varne uporabe digitalne tehnologije in otrokom omogoča, da znajo poskrbeti za dogajanje okoli njih (Gold, 2015).

Vsi smo se že kdaj srečali s kakšno obliko nasilja. Mobilne naprave, razvijajoča se tehnologija in socialna omrežja posledično povečujejo spletno nasilje. Včasih se je nasilje odvijalo v fizični in psihični obliki. Toda raziskave v Sloveniji iz leta 2018 so pokazale, da je bilo več kot 65 % srednješolk in več kot polovica osnovnošolk iz sedmega, osmega in devetega razreda vsaj enkrat že žrtev spletnega nasilja. Glede na rezultate lahko govorimo o spletnem nasilju kot o družbenem problemu, ne samo kot o posameznikovem problemu (Digital School, 2019). Ustrahovanje oziroma nadlegovanje (angl. *bullying*) je agresivno, nasilno dejanje posameznika oziroma skupine proti žrtvi, in po navadi traja dalje. Ena izmed oblik nadlegovanja je tudi spletno oziroma kibernetško nadlegovanje (angl. *cyberbullying*). Spletno nadlegovanje se izvaja preko mobilne, spletne in druge informacijske oziroma digitalne tehnologije. Izraz *cyberbullying* se je na začetku v angloameriškem svetu nanašal predvsem na odrasle osebe, ki so uporabljale računalnike in druge tehnologije. Kasneje v devetdesetih letih pa se je izraz *cyberbullying* zaradi uporabe telefonske in računalniške tehnologije med otroki razširil tudi med mladimi (Završnik, 2015).

Spletno nasilje se najbolj razlikuje od drugih oblik nasilja prav zaradi interneta, ki je danes dostopen vsem ljudem, vsako minuto. Prav zaradi te naše povezanosti s tehnologijo in internetom je spletno nasilje tako zelo razširjeno. Objave raznih videoposnetkov in fotografij s slabimi, škodljivimi nameni javnost dosežejo v sekundi, se razširijo vsepovsod, anonimno in jih nikoli ne bomo mogli odstraniti z interneta (Digital School, 2019).

1.1.1. Opis pojmov

Kibernetska kriminaliteta pomeni razna kazniva dejanja, ki so povezana s sistemi računalnika in podatki, spolnim nadlegovanjem, zlorabo osebnih podatkov in avtorskih pravic, ponarejanje, goljufije itd. (Bernik in Prisljan, 2012). »Kibernetska kriminaliteta pomeni uporabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij za izvedbo kaznivih, škodljivih in nemoralnih dejanj v kibernetskem prostoru.« (Bernik in Prisljan, 2012, str. 10). Mobilno komuniciranje v primerjavi z medosebno interakcijo po navadi omogoča večje izkrivljanje oziroma popačenje podatkov in resnice (Oblak Črnič in Luthar, 2009).

Spletna anonimnost je prikrita oziroma neprepoznavna identiteta uporabnika. Kljub vsemu pa popolna anonimnost ne obstaja, saj vsak pušča sledi za seboj tudi na spletu (Žnidar, 2017).

Družbeno omrežje je omrežje oziroma storitev, ki nam omogoča ohranjanje družbenih odnosov in navezovanje stikov (Žnidar, 2017).

1.2 Oblike spletnega nasilja

Spletno nasilje delimo na prikrite in odkrite oblike nasilja, ki se izvajajo preko mobilnega telefona oziroma računalnika (Završnik, 2015). Te oblike so med seboj prepletene, saj spletno nasilje vključuje tako psihično kot verbalno nasilje (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012). Spletno nasilje vključuje vedenje, ki je agresivno in se odraža kot poniževanje, zasmehovanje, nadlegovanje, trpinčenje, zbadanje in širjenje škodljivih lažnih informacij (Digital School, 2019). Poznamo naslednje oblike spletnega nasilja.

Ustrahovanje: žaljenje, ustrahovanje, blatenje, izdelava raznih lažnih profilov, norčevanje iz tuje identitete, povzročanje sramu, straha in nelagodja prek telefona, e-pošte ali raznih socialnih omrežij (OdKlikni, 2019).

Zalezovanje: vdiranje in vohunjenje v zasebnost, prisilno vzpostavljanje stika, čeprav si tega ne želiš, objavljanje in zbiranje raznih podatkov in informacij ter grožnje z objavo le teh (OdKlikni, 2019). Ponavljajoče grožnje in nadlegovanje (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Spolna zloraba: pornografija povezana z osebo s katero si v razmerju. Oseba objavi, ti grozi ali pa te izsiljuje da bo objavila razne tvoje intimne fotografije in podatke če jo zapustiš itd. (OdKlikni, 2019).

E-blatenje: zbiranje, iskanje in objavljanje raznih osebnih podatkov in informacij o ljudeh, z namenom osramotiti oziroma ponižati jih na raznih družbenih socialnih omrežjih (OdKlikni, 2019). Sem spada tudi obrekovanje oziroma očrnitev, širjenje in pošiljanje neresničnih slik in informacij o neki osebi (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Zasužnjevanje: Vdiranje v telefon, računalnik, spletno kamero in zlorabljanje oziroma branje (OdKlikni, 2019).

Lažna identiteta: skrivanje za neko tujo sliko prijetne punce z željo po vzpostavitvi stika z neko osebo pod pretvezo ter izsiljevanje dobiti se s to osebo, v nasprotnem primeru bo škodovala oseb z objavo njenih zaupanih slik in podatkov (OdKlikni, 2019). Prezemanje tuje identitete in v imenu nekoga drugega pošiljanje spornih slik in sporočil (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Izključitev: namerno odstraniti oziroma izključiti osebo iz spletne igrice, programa klepetalnice ipd. (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Razkrivanje zasebnosti: objavljanje, razkrivanje in pridobivanje osebnih skrivnosti in podatkov neke osebe s slabim namenom, da bi to osebo izdal oziroma zlorabil njeno zaupanje (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Happy slapping: nameren udarec osebe oziroma pretep z namenom da druga oseba to z mobilnim telefonom posname in nato pošlje s slabonamernim namenom vsem prijateljem po spletu. Po navadi do takšnih dejanj prihaja na vlakih, avtobusih in avtobusnih postajah (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Novačenje otrok: oseba pod pretvezo, da je nekdo drug naveže stik z otrokom in ko ji otrok začne zaupati, pošiljati osebne podatke in intimne fotografije, ga oseba začne izsiljevati, da se želi z njim srečati kot prijatelj, v resnici pa je namen osebe spolna zloraba oziroma spolno trgovati (OdKlikni, 2019).

Seksting: pomeni pošiljanje raznih golih in neprimernih fotografij prek mobilnih telefonov in spleta (Žnidar, 2017). Elektronsko pošiljanje in objavljane golih slik ter spolno eksplicitnih besedil (Kandel Englander, 2013).

Cyberbullying: nadlegovanje prek spleta oziroma spletno trpinčenje, nasilje v psihični obliki, povzročeno prek spleta, katerega namen je ustrahovanje in trpinčenje (Žnidar, 2017). Spletno kibernetško nadlegovanje oziroma nasilje se največkrat pojavlja na raznih forumih, sporočilih, socialnih omrežjih, klepetalnicah itd. Žrtve nasilje tako prek spleta doživljajo razne grožnje, sovraštvo, nočevanje, erotična sporočila itd. (Žnidar, 2017).

Grooming: največkrat se pojavlja v raznih klepetalnicah prek spleta, kjer se odrasla oseba pretvarja da je najstnik oziroma mladoletnik z namenom, da naveže stik z otroki in jih spolni zlorabi (Žnidar, 2017).

Glavni obliki spletnega nasilja sta nasilje prek mobilnega telefona, v obliki SMS in MMS sporočil ter klicev in prek spleta prek raznih družbenih omrežij in spletnih strani (Pečjak, 2014).

1.3 Vzroki in posledice spletnega nasilja

Veliko mladih oziroma otrok je danes zasvojenih s spletom, spletnimi igrkami, raznimi socialnimi omrežji itd. Vsak tretji otrok v Sloveniji, star od 11 do 16 let, se je že srečal s kakšno obliko spletne zasvojenosti (Žnidar, 2017).

»Internet res spreminja način življenja ljudi, žal pa to zaobsega tudi nezakonite in škodljive vsebine, kot so rasizem, diskriminacija, pornografija, nasilje ipd., pri čemer so še posebej ogroženi otroci« (Pivec, 2004). Zadnja leta smo v medijih lahko zasledili kar nekaj primerov posledic spletnega nadlegovanja. En primer je bil najbolj odmeven, in sicer ko je dekle zaradi spletnega nasilja naredilo samomor in je njen oče omrežje Ask.fm obtožil kot krivo za hčerin samomor. Oče je navajal, da je spletno socialno omrežje Ask.fm anonimnežem omogočalo nadlegovanje deklic. Kasneje se je izkazalo, da so bili razlogi za samomor drugi, a je vendarle angleški premier pozval vse uporabnike, da bojkotirajo to družbeno omrežje. Aks.fm je nato napovedal, da bo vzpostavil omrežje, ki bo najstnikom omogočalo večjo zasebnost (Mrgole, Švaljek, Vilotič in Breitenberger, 2015).

Spletno nasilje vodi tudi do tega, da imajo otroci odpor do šole in druženja s prijatelji. V ZDA na primer okoli trideset tisoč otrok ne obiskuje šole zaradi doživljanja spletnega nasilja. Izostajanje od pouka pa ima potem tudi posledice, kot so slabe ocene, slaba samopodoba, pomanjkanje socialnih veščin, malo prijateljev in še številne druge. Žrtve spletnega nasilja pogosto težko zaupajo, spoznavajo nove ljudi in sklepajo prijateljstva. Nekatere žrtve nasilja lahko spletno nasilje pripelje tudi do samomora (Digital School, 2019a). Poleg uporabe interneta je težava tudi v pretirani uporabi zaslonov, ki vpliva na manjši besedni zaklad otrok. Televizija je pogosto v ospredju, morala pa bi biti v ozadju. Pomembno je, da se otroci pogovarjajo s svojimi starši, saj se s tem učijo jezik. Gledanje televizije pa vpliva na to, da je tega pogovora precej manj (Chapman, 2015).

Trgu dela primanjkuje osebja, ki je primerno usposobljeno za varovanje podatkov. Poleg nezrelosti trga na področju izobraževanja osebja primanjkuje tudi standardov in ožjih rešitev. Industrija dela ne najde časa za usposabljanje za to namenjenega osebja, število nevarnosti pa se hitro povečuje (Egan, 2005).

Spletno nasilje vpliva tudi na starše, saj so odgovorni za svoje otroke in njihovo ravnanje, zato lahko imajo težave s pravico in zakoni (Digital School, 2019a).

1.4 Žrtve spletnega nasilja

Razvoj tehnologije vpliva na spletno nasilje in povzroča, da je nasilje vedno bolj pogosto (Digital School, 2019). Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije postavlja človekove pravice kot koncept, ki je vse bolj ogrožen in ga politika uporablja v skladu s svojimi gospodarskimi in političnimi interesi. Družboslovne znanosti imajo zato temeljno nalogo pri vrednotenju razumevanja in odnosa do človekovih pravic in razmerja do raznih sodobnih tehnologij in obratno (Pinterič in Šinkovec, 2008). V raziskavi EU Kids Online so ugotovili, da je v EU kar 15 % mladih, starih od 11 do 16 let, že kdaj prejelo sporočilo z neprimerno vsebino (erotične in gole fotografije ter vsebine) ter da je 3 % mladih že kdaj poslalo sporočilo s takšno vsebino (Žnidar, 2017, str. 22). »Več kot 70 % žrtev spolnega izsiljevanja (izsiljevanje z golimi fotografijami ali videoposnetkom) je najstnikov.« (Žnidar, 2017, str. 26)

Veliko otrok pa o tem ne spregovori, ker se bojijo še večjega nasilja in nadlegovanja (Žnidar, 2017). Posledice spletnega nasilja so velikokrat tudi zloraba fotografij in objavljanje intimnih slik otrok. Otroci si potem po navadi ne upajo nikomur zaupati, saj se bojijo odziva staršev in jih je sram. Sami namreč verujejo, da je najbolje izbrisati sliko, saj bo ta za vedno izbrisana, a to ni prav. Zlorabo slik in posnetkov je treba shraniti in predložiti policiji ob prijavi zlorabe kot dokazno gradivo spletnega nasilja. Spletno nasilje je treba obravnavati resno. Tudi starše je treba opomniti, naj nadzorujejo otroke pri uporabi interneta. Pomembno pa je tudi, da imajo starši z otroki lep odnos, kjer je vedno prostor za iskren pogovor (Mrgole, Švaljek, Vilotič in Breitenberger, 2015). Vendar včasih so celo starši tisti, ki z neprimernimi objavami otroka spravijo v položaj žrtve (Mrgole, Švaljek, Vilotič in Breitenberger, 2015).

SAFE.si je spletna stran, kjer lahko starši in otroci pridobijo ogromno uporabnih nasvetov za varnost na spletu (Mrgole, Švaljek, Vilotič in Breitenberger, 2015). Spletno nasilje ima tako kot ostale oblike nasilje uničujoč vpliv na žrtve, saj nanje vpliva tako fizično kot psihično. Žrtve spletnega nasilja imajo pogosto težave s spanjem, obiskovanjem in delovanjem v šoli, doživljanjem tesnobe ter depresije. Vplivi spletnega nasilja na žrtvah se kažejo tudi v fizični obliki, in sicer kot glavobol, slabosti, bolečine v trebuhu ipd. (Digital School, 2019a). Zgodnje raziskave o tehnologiji in njenem vplivu so pokazale skrb vzbujajoče rezultate.

Večina staršev ne razmišlja o vplivu in posledicah vsebine medijev in tehnologije na svoje otroke (Taylor, 2015).

Žrtve nasilja po navadi prikrivajo nasilje, ki ga doživljajo, le mali odstotek žrtev nasilja se izpove staršem in govori o nasilju, ki ga doživlja. Otroci po navadi prikrivajo nasilje zaradi občutka krivde in sramu, ki ga občutijo (Digital School, 2019a). Prav tako po navadi kaže precej več negotovosti in tesnobe v primerjavi z drugimi učenci. Prav tako so pogosto bolj mirne, občutljive, previdne, imajo nizko samopodobo in samospoštovanje ter velikokrat na različna dejanja reagirajo z nemočnim umikom in jokom. Poleg tega se počutijo zelo osamljene, zapuščene in pogosto občutijo sram in strah. Nasilje, ki ga doživljajo včasih pripelje do tega, da ga žrtve nasilja začnejo sprejemati kot nekaj na kar ne morejo vplivat in se jim dogaja (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Nekateri otroci so lahko žrtve spletnega nasilja. Med te spadajo otroci, ki prihajajo iz različnih etičnih skupin, imajo samopoškodbeno nagnjenost, doživljajo depresijo, so odvisni od različnih substanc itd. (Digital School, 2019a). Razne raziskave psiholoških posledic spletnega nasilja kažejo, da se žrtve spletnega nasilja največkrat počutijo žalostno, osramočeno in jezno (Hinduja & Patchin, 2006; Hinduja & Patchin, 2008, v Završnik, 2015). Vse to pa dolgoročno vpliva na žrtvino samopodobo, glavobole, nespečnost, prebavne motnje, razvoj depresije in rane psihosomatske motnje (Završnik, 2013a v Završnik, 2015).

Spletno svetovanje daje žrtvam nasilja nadzor nad časom, prostorom in načinom sporočanja o doživetem nasilju. Žrtev nasilja tako ostane anonimna in si sama izbere čas oziroma trenutek za pogovor. Spletno svetovanje oblikuje in daje specifično prav tako možnost stika z mladostnikom in njegovo pristno podobo ter vpogled v mladostnikove želje, potrebe in navsezadnje težave odrasčanja. Žrtvi nasilja se tako strokovnjaki lahko učinkovito približajo in ji pomagajo s tem, da upoštevajo anonimnost, ki jo želi imeti žrtev nasilja (Lekić, Tratnjek, Konec Juričič in Cugmas, 2014).

1.5 Povzročitelji spletnega nasilja

»Zgodnji internet je bil za mlade neke vrste učni poligon, kjer so mnogi izmed njih pravzaprav razvijali svoja znanja in sposobnosti, čeprav ne vedno v tisti smeri, kot bi si morda želeli odrasli. A mnogi bivši hekerji iz tistih časov so zdaj zelo uspešni na svojem področju ravno zaradi svojega hekerskega »treeninga«.« (Mrgole, Švaljek, Vilotič in Breitenberger, 2015, str. 169)

Po navadi so povzročitelji spletnega nasilja zelo komunikativni, prijetni in očarljivi ter vedno bolj poučeni o tehnologiji in omrežju (Bernik in Prislán, 2012). »Kibernetska kriminaliteta je bila navzoča že v preteklosti. Razvijala se je vzporedno s kibernetiskim prostorom in IKT. Vzporedno z razvojem tehnologije pa se je širil tudi njen obseg.« (Bernik in Prislán, 2012, str. 7). Povzročiteljev spletnega nasilja je vedno več. Internet jim omogoča možnost pretvarjanja, skrivanje in krajo identitete. Trdimo, da se vsaka oseba lahko pretvarja za kogarkoli, kar pa je težko odkriti in izslediti. Kibernetsko kriminaliteto zato uvrščamo med najbolj škodljive in nevarne oblike kriminala v sodobnem času (Bernik in Prislán, 2012).

Povzročitelji spletnega nasilja imajo različne razloge za svoja dejanja, na primer: maščevanje, finančna korist, ugled itd. Za običajnimi oblikami nasilja lahko stojijo razne skupine ali posamezniki. Ne smemo pozabiti, da je veliko povzročiteljev nasilja profesionalnih, saj svoje znanje uporabljajo za doseganje raznih ciljev (Bernik in Prislán, 2012). Pogosto želijo, da so občudovani in sprejeti vsaj na kakšnem področju (Zveze prijateljev mladine, b.d.). Ko ti odrastejo, imajo pogosto težave z raznimi odvisnostmi in nasilnim vedenjem (Digital School, 2019a).

Vedno težijo k podrejanju drugih in svoji nadvladi. Z grožnjami in močjo se postavljajo pred drugimi in po navadi uživajo, ko v nekom vzbujajo strah in sram (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012). Po navadi povzročajo spletno nasilje v oblikah, kot so kraja identitete, gesel in profila in zloraba teh, pošiljajo sporočila preko socialnih omrežij, zavajajo žrtve in se skrivajo za anonimno osebo, širijo in objavljajo razne fotografije in videoposnetke, ponižujejo idr. (Digital School, 2019). Ob tem ne občutijo krivde, prizadetosti in težnje po pomoči osebi v stiski. So kljubovalni, nasprotovalni,

uničujoči do stvari in precej iznajdljivi v raznih situacijah (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Spletno nasilje ima svoje specifike, ena izmed teh je, da povzročiteljem nasilja omogoča anonimnost. Imajo neskončno občinstvo in znanje o tehnologiji, pomanjkanje nadzora pa jim omogoča, da lahko žrtev nadlegujejo še bolj usmerjeno in nevidno drugim. Izogibanje kazni zaradi svoje anonimnosti, neomejen čas in prostor jim omogočajo, da so vedno v stiku z žrtvijo nasilja, zato jo lahko vedno in kjerkoli nadlegujejo (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012). Poznamo različna vedenja, ki so povezana s povzročitelji spletnega nasilja, in sicer agresivno vedenje, spodbujanje ostalih povzročiteljev nasilja, nova lastnina, za katero ne morejo pojasniti izvora, zanikanje, da so vpleteni v kakršnekoli zadeve, tekmovalnost ter obsedenost s tem, da so v središču pozornosti (Digital School, 2019b).

Da bi razumeli posameznikova nasilna dejanja, je treba predvsem razumeti njegove vrednote ter dožemanje v različnih situacijah, ki privedejo do njegovega nasilnega vedenja. Prav tako je napačno trditi, da je nasilno vedenje, vedenje, ki je v nas. Nasilje je vedenje, ki si ga izbere posameznik sam (Muršič, idr., 2010).

1.6 Prepoznavanje spletnega nasilja

Na internetu otroci zlahka pridejo v stik z neznanci. Če karikiramo, te neznane osebe na nek način vstopajo v naše hiše, z nameni, ki niso vedno dobronamerni (Bratuša, 2007). Ko otroci prenašajo razne avtorsko zaščitene filme, glasbo in druge vsebine, se morajo starši zavedati, da to nenadzorovano prenašanje vsebin povzroča tudi razne finančne posledice. V tujini so namreč starši za to lahko denarno kaznovani, saj so odgovorni za otrokovo početje (Bratuša, 2007).

Povzročitelji spletnega nasilja svojim žrtvam pogosto grozijo in jih izsiljujejo, samo da žrtve o nasilju molčijo in jih ne prijavijo (Digital School, 2019b). Pomembno je, da znamo prepoznati možne prevare na spletu. S prepoznavanjem spletnega nasilja lahko sami preprečimo goljufije, krajo podatkov, vdore v elektronsko pošto in druge spletne prevare (Žnidar, 2017). Te so po navadi v obliki nagradnih iger, sporočil (tudi MMS), prošenj za denarno pomoč itd. Take oblike prevar se pojavijo hitro in tudi hitro izginejo, nepridipravi pa

tako želijo priti do raznih osebnih podatkov. Zaradi hitrega pojavljanja in izginjanja takih prevar je spletne uporabnike o njih težko obvestiti takoj oziroma hitro (Žnidar, 2017).

Otroci, ki doživljajo spletno ali katerokoli drugo obliko nasilja, po navadi ne vedo, kje imajo svoje stvari, jih izgubljajo, skrivajo vsebino, ki jo imajo na računalniku in telefonu, izostajajo od pouka, imajo slabše ocene, ne obiskujejo raznih obšolskih dejavnosti in imajo težave z menjavanjem razpoloženj, spanjem, apetitom (Digital School, 2019a).

1.7 Preprečevanje spletnega nasilja

»Najbolj učinkovito sredstvo preprečevanja kibernetškega nadlegovanja so preventivni in izobraževalni ukrepi, ki vključujejo učitelje, ravnatelje in učence in so kombinirani s tehnološkimi ukrepi.« (Završnik, 2015, str. 39).

Pri preprečevanju nasilja je prvi korak otrokom predstaviti spletno nasilje, oblike spletnega nasilja ter kako ga prepoznavati. Prav tako je pomembno, da otrok ve, na koga se lahko obrne v primeru nasilja in da se mora opogumiti, se nekomu zaupati in prosti za pomoč, saj ga lahko premaga samo tako. Otroku je treba zatrditi, da s tem ko se zaupa odrasli osebi, ne bo nikakršen slabič in ne bo imel še večjih težav, ampak ravno nasprotno. Tako bo sam sebi pomagal in preprečil nadaljnje doživljanje spletnega nasilja. Otrok se mora zavedati, da je žrtev nasilja in da ni sam kriv, da se mu to dogaja. Spletno nasilje je treba prijaviti in preprečiti. Pri tem nam je v pomoč shranjevanje in dokumentiranje dokazov. Če otrok doživlja spletno nasilje, je s tem treba seznaniti tudi njegove učitelje in socialno delavko. S pomočjo vseh lahko pomagamo in preprečimo nadaljnje nasilje. Pomembno je, da o spletnem nasilju govorimo, saj lahko le tako pomagamo žrtvam in povzročiteljem nasilja, ter da ozaveščamo javnost o tem, kako nevarna in skrb vzbujajoča tema je to (Digital School, 2019b).

Z nadziranjem otrokove uporabe interneta in dejavnosti na internetu lahko pravočasno odkrijemo sporna sporočila oziroma komunikacijo, ki je nevarna. Spolni iztirjenci so velikokrat prebrisani in se otroku predstavijo kot njegovi vrstniki. Ko si pridobijo njegovo zaupanje, mu začnejo pošiljati darila, slike in videoposnetke preko socialnih omrežij in

elektronske pošte. Varovanje otrok pred neznanci je pomembno, pomembno pa se je tudi zavedati, da danes otroci lahko do interneta dostopajo praktično povsod (knjižnic, kavarne, prijatelja itd.). Z otroki se je treba o spletnem nasilju pogovarjati in nadzorovati njihovo uporabo interneta, jih opominjati, da ne smejo razkrivati svojih osebnih podatkov. Biti moramo pozorni znake, ki bi lahko kazali, da je otrok v hudi nevarnosti, kot so:

- preživljanje večernih ur na internetu,
- pornografske in druge neprimerne vsebine na računalniku,
- klici neznancev,
- darila neznancev,
- otrokovo skrivanje vsebine, ki jo ima oziroma jo obiskuje na spletu (Bratuša, 2007).

Spletno nasilje lahko preprečimo tudi tako, da ne odgovarjamo na sumljiva sporočila, ne odpiramo priponke, ki nam jo pošilja neznanec in nam je sumljiva, ne odpiramo ponujenih iger, tudi nagradnih, če se nam zdijo sumljive itd. S temi prevarami nepridipravi širijo svoje viruse oziroma programe, s katerimi pridejo do naših podatkov (Žnidar, 2017). Spletno nasilje preprečimo z dobro premišljenimi in izbranimi varnostnimi gesli ter kodami. Prav tako je vsako spletno stran, ki jo potrdimo, priporočljivo preveriti. Svoje osebne podatke in profil lahko zaščitimo tudi z varnostnimi nastavitvami (imenom, elektronsko pošto itd.) (Žnidar, 2017). Nasilje, pedofilijo, sovražne oziroma nezakonite govore in vsebine pa lahko prijavimo tudi na točko Spletno oko (Žnidar, 2017).

Za zasebno in varno uporabo spleta je pomembno naslednje:

- v stanju jeze na spletu ničesar ne objavljam,
- ne odpiram sumljivih priponk,
- ne odgovarjam neznanemu pošiljatelju oziroma klicatelju,
- nastavim si zapleteno geslo,
- previden sem pri vpisovanju vseh podatkov na spletu,
- preverim spletne vire in njihovo verodostojnost,
- svojih intimnih fotografij nikoli ne pošiljam ali objavljam,
- spoštujem bonton na spletu,
- pozoren sem pri izbiranju in potrjevanju prijateljev po spletu,
- na računalniku si nastavim varnostne in zasebne nastavitve strani ter profilov,
- vedno rečem stop in se uprem nasilju, nadlegovanju in sovražnosti (Žnidar, 2017).

Ob prvih znakih spletnega nasilja je treba sporočila povzročitelja nasilja ignorirati in ne odgovarjati na provokativna sporočila, se zaupati osebi in s skupnimi močmi premagati to nasilje. Elektronsko pošto oziroma sporočilo z vsebino nasilja je treba natisniti, si zapisati ime oziroma vzdevek povzročitelja nasilja, saj ga je tako lažje izslediti in prijaviti, poskusiti blokirati povzročitelje nasilja in jim onemogočiti, da ga še naprej nadlegujejo, ter se za nekaj časa izogibati spletu in napravam, se več družiti z vrstniki oziroma prijatelji, saj to druženje vpliva na žrtev nasilja pozitivno in predvsem manj uničujoče kot pa nenehno branje spletnih sporočil (Digital School, 2019b).

Omeniti moram, da je februar mesec, ki ozavešča o varnosti na internetu in varni uporabi spleta, saj je 5. februar mednarodni Dan varne rabe interneta. Več kot 140 držav drugi torek v februarju praznuje tudi ozaveščanje o varni rabi spleta (Safe.si, 2019).

Kljub ugotovljeni stopnji nasilja med učenci je treba vedno imeti ničelno toleranco do nasilja v šoli. Tudi pri nizki stopnji nasilja mora biti naš cilj popolnoma preprečiti ponoven pojav nasilja med učenci. »Vključevanje odraslih je pri preprečevanju trpinčenja med učenci temelj za uspešnost programa. Pri tem je zelo pomembno, da odrasli ne gledajo na trpinčenje med učenci kot na neizogiben del življenja otrok. Prepričati jih je treba, da lahko marsikaj dosežemo že z uvedbo preprostih ukrepov« (Olweus, 1995, str. 41).

Starši pogosto sploh ne vedo, kako otrokom preprečiti dostop do neprimernih vsebin. Prva tehnika preprečevanja spletnega nasilja je preprečiti dostop do interneta otrokom v njihovih sobah. Dostop do interneta in uporabo računalnika je treba omejiti na primer na dnevno sobo, kjer boste imeli vedno nadzor, kdaj je otrok na internetu oziroma kdaj uporablja računalnik ter kakšne vsebine gleda. Prav tako je treba imeti večji nadzor in omejiti uporabo interneta tam, kjer je brezžični internet in imajo otroci do interneta dostop praktično povsod. Poleg tega pa je priporočljivo spremljati zgodovino na internetu in računalniku, tako lahko preverite, katere spletne strani je vaš otrok obiskal. Priporočljiva pa je tudi namestitev filtrov, ki preprečujejo dostop do neprimernih vsebin, na podlagi besed, ki jih otrok vpiše v brskalnik. To se lahko namesti na vseh brskalnikih na internetu. Toda samo s filtriranjem ne moremo preprečiti, da bi otrok dostopal do neprimernih vsebin, saj obstaja toliko različnih brskalnikov in spletnih strani z neprimerno vsebino, da je nemogoče imeti popoln nadzor nad tem. Vsekakor pa jih s temi ukrepi in prijemi vsaj malo dodatno zavarujemo (Bratuša, 2007).

Pedofili največkrat v stik z otroki, svojimi žrtvami pridejo ravno preko klepetalnic. Glede na ocene organizacij, ki se borijo za zaščito otrok, naj bi se z neprimernimi spornimi povabili srečal že skoraj vsak peti otrok. Le tri odstotka pa je takih otrok in primerov, ki so te neprimerne spolne ponudbe in zahteve tudi prijavili. Največja težava je, ker otroci menijo, da so na spletu popolnoma anonimni in jim nihče nič ne more oziroma so popolnoma varni, kar pa ni res. Prav zato veliko otrok sporna neprimerna povabila sprejme ter začne komunicirati z neznancom. Otroku je treba razložiti, kako nevaren je lahko internet in njegova nepazljiva uporaba, da internet ni tako anonimen, kot se jim zdi, in da se morajo v primeru težav, nadlegovanja in nasilja vedno obrniti na odraslo osebo. Od leta 2006 je v Sloveniji možno prijaviti neprimerno spletno vsebino na prijavnem centru <http://www.stopline.si>, kjer bodo te vsebine pregledali, jih preposlali policiji in tožilstvu, če pa je povzročitelj nasilja iz tujine, pa tisti državi, kjer se storilec nahaja oziroma krovni organizaciji INHOPE (Bratuša, 2007).

1.8 Vloga svetovalnih služb, učiteljev in vodstva šole

Z ozaveščanjem učencev, učiteljev in staršev ustvarjamo znanje, v katerem prepoznamo nasilje. Če znamo prepoznati nasilje in ravnati v tem primeru, močno vplivamo na povzročitelja nasilja. Več ko se nas zna odzivati na nasilno vedenje, večja je verjetnost, da se bo to vedenje prenehalo (Muršič idr., 2010).

Včasih se otroci v živo težje pogovarjajo kot preko spleta. Danes poznamo e-svetovanje, s katerim se strokovnjaki želijo približati mladim in jim pomagati v težavah. Prednost e-svetovanja je, da se otroci nekemu preko interneta včasih lažje zaupajo, saj jih svetovalci ne poznajo in lahko odkrito spregovorijo o vsem, kar jih teži. E-svetovanje ima tudi slabosti, in sicer takojšen odgovor po navadi ni možen, na odgovor se včasih čaka do tri dni ter svetovalci ne morejo vedeti, ali je oseba v stiski na drugi strani sporočilo res prejela in prebrala (Mrgole, Švaljek, Vilotič in Breitenberger, 2015).

»Informacije ni dovolj le zbirati, na podlagi podatkov je potrebno tudi učinkovito ukrepati. Ko učenec posreduje uporabne podatke za rešitev problema, je s tem vodstvu šole izrazil zaupanje, da bo problem tudi rešen. V nasprotnem primeru bo izgubil zaupanje in vir

informacij bo kmalu usahnil. Zato je poleg zbiranja podatkov pomembno predvsem hitro in učinkovito ukrepanje.« (Habbe, 2000, str. 117).

Pri vsaki obliki nasilja je pomembno, da ne molčimo. O nasilju je treba govoriti in se zaupati nekemu. Samo tako si lahko pomagamo in to premagamo. Poleg svetovalnih delavcev v šolah in staršev se po pomoč lahko obrnemo tudi na razne organizacije, kot so SAFE.SI, SI-CERT, Varni na internetu, ter nevladne organizacije, na primer Društvo za nenasilno komunikacijo, Spletno oko, društvo SOS telefon, TOM telefon ter policija (Spletno nasilje, 30. 1. 2019).

»TOM telefon že vrsto let deluje pod geslom: *Odgovor je pogovor.*« (Mrgole, Švaljek, Vilotič in Breitenberger, 2015, str. 13). Načela svetovanja po telefonu, ki se jih strokovnjaki držijo in jih uporabljajo, so:

- klicatelj po navadi ne želi razkriti svoje identitete,
- svetovalec težave ne more rešiti sam,
- vedno znova potrjujejo, da so vsi klici zaupni in anonimni,
- poguma klicatelja, ki ga je zbral za klic, se ne sme nikoli podcenjevati,
- tišina v pogovoru je pomembna,
- ne domnevaj o ničemer,
- spoštuj vse klicatelje,
- ne dajaj nasvetov,
- ne domnevaj o neki stvari, če nisi res prepričan, da jo razumeš,
- rešitev je delo klicatelja,
- pomembne so tudi majhne spremembe,
- dolžina klica ne vpliva na kakovost klica,
- izogibaj se posredovanju osebnih podatkov,
- vseh težav se prek telefona ne da vedno rešiti,
- dosledno odzivanje na klice,
- popolna pozornost, usmerjena v klicatelja,
- spoštovanje klicateljeve anonimnosti in zaupnosti ter potrebe po njej (Filipič, 1998).

Za žrtev nasilja je predvsem pomembno, da se o tem nekemu zaupa ter se nekako razbremeni, da se zaveda, da ni sama v tem in da bo s pomočjo svetovalnih delavcev, staršev oziroma organizacij to nasilje premagala in ga končala. Prav tako v njih lahko najde oporo, ki jo

potrebuje, in miren, varen prostor za pogovor, brez kakršnihkoli predsodkov, stereotipov itd., saj žrtve nasilja pogosto menijo, da so same krive in se obsojajo za nasilje, ki se jim dogaja. V primeru zlorabe zasebnosti žrtvi strokovnjaki tudi s pomočjo videoposnetkov svetujejo, kako se lahko zaščitijo (Spletno nasilje, 30. 1. 2019).

Pri preprečevanju nasilja ima pomembno vlogo tudi šola in njeno definiranje nasilja. Preprečevanje nasilja je treba preučevati s pristopi na treh ravneh, in sicer najprej je treba ugotoviti, kakšen odnos ima neka oseba do nasilja in kako oseba nasilje definira, nato je treba ugotoviti, kako ta oseba konkretno opredeli nasilje, ga razume kot problem in neko dejavnost, ter kako to postavi v prasko oziroma v neko akcijsko delovanje (Muršič, Filipčič, Klemenčič, Pušnik in Lešnik Mugnaioni, 2012).

Ozaveščanje otrok lahko zelo pripomore k preprečevanju spletnega nasilja, saj s tem otrokom pokažemo, kako lahko kakršnakoli oblika spletnega nasilja vpliva na žrtev nasilja. S tem morda povzročitelja nasilja spodbudimo, da preneha s tem početjem, se zazre vase in preneha izvajati spletno nasilje. Poleg svetovalnih delavcev in učiteljev imajo pomembno vlogo tudi starši, ki morajo z otroki govoriti o spletnem nasilju in preprečevati izvajanje spletnega nasilja. Prav tako kot ozaveščanje o posledicah spletnega nasilja in nasveti o spletnem nasilju pa je pomembno, da starši vedno prevzemajo odgovornost za svoje otroke oziroma sprejmejo to, da je njihov otrok povzročitelj nasilja (Safe.si, 2019).

Raziskave v Sloveniji iz leta 2019 kažejo, da je kar 65 % osnovnošolk (od sedmega do devetega razreda) in 65 % dijakinj že doživelo spletno nasilje (Spletno nasilje, 30. 1. 2019). Učence je treba izobraziti o povezavi čustev z nasiljem oziroma nasilnim ravnanjem, saj se bodo tako naučili prepoznavati, razumeli in reagirati v primerih kakršnekoli oblike nasilja (Muršič idr., 2010). Osnovne in srednje šole so v danes vedno bolj opremljene z računalniško tehnologijo. To bi moralo poleg izziva učencem predstavljati skrb odraslim in učiteljem, saj se otroci že zgodaj srečajo z vso tehnologijo in jo nato posledično tudi uporabljajo in obvladajo veliko bolje od odraslih, svojih učiteljev. Prav zaradi vseh možnosti nasilja in zlorabe računalnikov in spleta, morajo šole zagotoviti vsaj osnovne ukrepe varnosti, in sicer:

- Nadzor (alarmni sistem) nad dostopom do računalniške opreme in uporabe ter zaščita pred zlorabo opreme in kraje.
- Zaščita računalniških podatkov in opreme pred različnimi virusi s preprečevanjem uporabe disket ter programsko opremo za zaščito računalnika.

- Šolska administracija je ločena z drugo računalniško mrežo od ostalih podatkov na računalniku, ki so dostopni in služijo uporabi učencev.
- Vsak učenec ima svoje geslo do šolskih računalnikov in tehnologije.
- Preprečevanje, da bi učenci dostopali do spornih spletnih strani z neprimerno vsebino z različnimi blokadami, ki bi preprečile dostop.
- Učitelji morajo biti usposobljeni za obvladovanje dela z računalnikom in nadzirati učence pri uporabi interneta in računalnika (Habbe, 2000).

Poleg vsega pa je informacijsko-komunikacijska tehnologija pomembna zaradi povezanosti staršev s šolo, še posebej v primerih, kjer so starši službeno odsotni in so tako lahko prek spleta obveščeni o vsem. Medosebnih srečanj sicer ne more nadomestiti spletna komunikacija, pa vendarle lahko zagotovi, da so starši s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije vedno na tekočem glede napredka, dela in težav v šoli, ki jih imajo otroci (Rajkovič, Bernik, Dinevski & Urbančič, 2009). »Administrativni in pedagoški del omrežja morata biti ločena, kot da bi se popolnoma neodvisno drug od drugega povezovala v internet. Med obema omrežjema so dovoljene tiste storitve, ki so tudi sicer dovoljene iz interneta. Šolski strežniki morajo biti filtrirani skladno s prometom, ki ga uporablja določena storitev.« (Straus, 2002, str. 27).

1.9 Razširjenost spletnega nasilja v Sloveniji

»Internetizacija, povezovanje in globalizacija so vsekakor prinesli veliko dobrega, pri tem pa so se na drugi strani odprla internetna vrata v posamezne vire nacionalne moči. Elementi nacionalne moči so tako izpostavljeni legalnim silam globalne skupnosti kakor tudi silam kriminala in terorizma« (Bratuša, 2006, str. 2).

Slovenija si glede na to, da je majhna država in ima zato omejeno število vrhunskih strokovnjakov, ki delujejo na področju informacijske varnosti in tehnologije, ne more imeti policijskega oddelka, ki preganja kibernetске kriminalitete, kot ga imajo večje države (na primer ZDA itd.). Zato je toliko bolj pomembno, da so tako podjetja kot posamezniki previdni pri kupcih, poslovnih zadevah itd., saj so kibernetски napadi hitri in v trenutku prizadenejo (Bernik in Prislán, 2012).

Svet Evrope v Budimpešti je leta 2001 sprejel Konvencijo o kibernetiski kriminaliteti. Podpisalo jo je 30 držav, med njimi tudi Slovenija leta 2002 (Bernik in Prislan, 2012). Konvencija določa razna kazniva dejanja, kršenje avtorskih pravic, goljufije, pornografije (otroške), kazniva dejanja, povezana z omrežji (Bernik in Prislan, 2012). Razdeljena je na (Rupnik, 2003, v Bernik in Prislan, 2012):

Kazniva dejanja, ki so povezana z dostopnostjo do računalniških sistemov in podatkov, in sicer:

- motenje in prestrezanje sistemov in podatkov,
- vdori v razne sisteme,
- zloraba naprav.

Kazniva dejanja, ki so povezana z računalnikom, in sicer:

- ponarejanje,
- goljufije,
- otroška pornografija,
- kršenje sorodnih in avtorskih pravic (Bernik in Prislan, 2012).

Glede na statistične podatke spada Slovenija v skupino držav EU, ki so označene kot bolj ogrožene na področju spletnega nasilja med otroki in mladostniki (Šribar & Praprotnik, 2009).

»Slovenija je Konvencijo integrirala v svojo zakonodajo. V slovenski kazenskoopravni ureditvi lahko ravnanje z elementi kibernetiske kriminalitete opredelimo kot različna kazniva dejanja, ki so opredeljena v Kazenskem zakoniku.« (Bernik in Prislan, 2012, str. 19).

V Sloveniji se proti kibernetiski kriminaliteti uporabljajo tudi druga določila in zakoni, in sicer Zakon o elektronskem poslovanju in elektronskem podpisu (ZEPEP 2004) in Zakon o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-I 2007) (Bernik in Prislan, 2012). Iz policijskega letnega poročila za prvo polletje leta 2019 razberemo, da prva štiri mesta od desetih najpogostejših gospodarskih kriminalitet pripadajo spletnemu nasilju oziroma kibernetiski kriminaliteti. Napad oziroma zloraba informacijske tehnologije in sistema je na prvem mestu od desetih najpogostejših gospodarskih kriminalitet, in sicer gre za 138 kaznivih dejanj, ki so naredila škodo v znesku 191.000 €. Na drugem mestu je overjanje lažnih vsebin, ki jih je bilo 109. Ponarejanje listin je na tretjem mestu, in sicer jih je bilo 95, škoda pa je bila v znesku

223.000 €. Na četrtem mestu pa so osebni podatki in njihova zloraba, bilo jih je kar 75, v znesku 54.000 € materialne škode (Pregled dela policije za prvo polletje 2019).

»Pri nas je najbolj »popularna« oblika spletnega nadlegovanja ustvarjanje lažnih FB profilov.« (Odgovori sodobnim izzivom odraščanja, str. 174).

2. Problem

Internet je tehnologija, katere temelji so enakopravnost, nepriviligiranost, univerzalnost in odprtost. Z njim smo dobili obliko nove družbene institucije, ki nam omogoča izmenjavanje informacij in sodelovanje (Dolenc, 2011). Tehnologija vključuje televizijo, radio in filme iz dvajsetega stoletja pa tudi novejšje oblike telekomunikacij in računalništva, kot so tablični, prenosni in namizni računalniki, navigacijski sistemi, mobilni telefoni itd. (Taylor, 2015). Internet je sčasoma prerasel v moderni element življenja skoraj vseh ljudi (UNDOC, 2010; Bernik in Prisljan, 2012). Razvoj informacijske tehnologije in informatike je pripeljal do tega, da vsakodnevno delamo v tako imenovanem kibernetnem prostoru. S tem se je v kibernetni prostor prenesla tudi kriminaliteta. Kibernetni prostor je tako prostor, kjer je zaradi večje anonimnosti najlažje izvajati nasilje, saj težje odkrivajo kazniva dejanja. Najpogostejše in najaktualnejše kriminalitete so povezane s socialnimi omrežji (Bernik in Prisljan, 2012).

»Spletno nasilje je velika težava za najstnike in starše, saj se ne neha, četudi smo v varnem zavetju doma. Pogosto naši starši sploh ne vedo, da smo žrtev tega, vendar je treba o tem govoriti in se ne sramovati. Za vse nas navihance je tehnologija samoumevna, z njo rastemo, se ji hitro prilagajamo in jo s pridom izkoriščamo. Premalo pa se zavedamo, da tisto, kar objavimo na spletu, ne izgine, tudi na spletu puščamo sledi.« (Žnidar, 2017, str. 3)

Spletno nasilje je bilo vedno prisotno, le njegov obseg se je širil vzporedno z razvojem komunikacijske informacijske tehnologije in kibernetnega prostora (Bernik in Prisljan, 2012). Tehnološki napredek je privedel do raznih inovacij kriminala. Informacijska revolucija je ustvarila okolje s kibernetnim kriminalom, kjer se povzročitelji nasilja dobro znajdejo in prilagajajo, oblikujejo in pojavljajo pa se nove oblike spletnega nasilja (Blitz, 2013). Podatki iz Evropske komisije poročajo o pojavnosti spletnega nasilja v svetu kot pomembnem problemu, ki narašča. V EU se je od desetih otrok že vsak četrti srečal s spletnim nasiljem, nagovarjanjem na samopoškodovanje in zlorabo osebnih podatkov (Završnik, 2015).

Raziskovanje spletnega nasilja se začne v trenutku, ko otrok v uporabo dobi kakršnokoli napravo, ki mu omogoča dostop do spleta. Spletno nasilje s časom in tehnologijo počasi postaja najpogostejši pojav nasilja v družbi, z njim se lahko srečuje vsakdo. Največji izzivi predstavlja prav empatija in pomanjkanje le-te do žrtev nasilja. Ljudje, opazovalci in predvsem nasilneži prepogosto odgovornost za izvajanje nasilja pripisujejo žrtvam nasilja.

Pomembno je, da ima vsaka oseba ničelno toleranco do kakršnekoli oblike nasilja (Safe.si, 2019). »Pri vsaki novi tehnologiji obstaja možnost zlorab, vendar pozitivne lastnosti odtehtajo pomisleke te vrste. Vzpostaviti je treba ustrezen sistem proti zlorabam, ki te zazna in jih tudi sankcionira« (Črnčec, 2009, str. 55).

Danes je internet realni svet mladih, kljub temu da odrasli oziroma starejši še vedno nanj gledajo z neko distanco. Prav tako se vse več starejših zaveda, da je internet lahko tudi nevaren ter da lahko spletno nasilje na osebi pusti hude posledice, ki se kažejo tudi naprej v življenju. Največji problem pri doživljanju spletnega nasilja je prav ta, da se pred njim ne moremo nikamor umakniti. Tako rekoč na nobenem kraju nismo varni, saj nas mobilni telefon, internet, računalnik, tablični računalnik spremljajo povsod oziroma kjerkoli smo, in z njimi nas spremlja tudi spletno nasilje (Spletno nasilje, 30. 1. 2019).

2.1. Raziskovalne hipoteze

V raziskavi bom obravnavala pet hipotez, ki sem si jih zastavila, in sicer:

H1: Več kot polovica učencev je že bila žrtev spletnega nasilja.

H2: Več kot polovica učencev o spletnem nasilju največkrat molči.

H3: Spletnega nasilja je več v mestu na Osnovni šoli Marija Vera kot na vasi na Osnovni šoli Stranje.

H4: Spletnega nasilja je največ v 7. razredu.

H5: Učenci poznajo vsaj eno organizacijo od naštetih (TOM telefon, CSD, Društvo za nenasilno komunikacijo, Združenje SEZAM).

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

V magistrskem delu sem uporabila kvantitativno metodologijo. Zanima me predvsem, koliko je spletnega nasilja med učenci, kako se kaže, preko katerih naprav ga je največ, ali so otroci vključeni v socialna omrežja, ali zaupajo neznancem in prijateljem svoje osebne podatke, gesla itd., ali sami povzročajo spletno nasilje, ali vedo, kje lahko poiščejo pomoč v primeru nasilja. Raziskala bom tudi, kakšne so razlike med razredi in šolo na vasi – Osnovno šolo Stranje in šolo v centru Kamnika – Osnovno šolo Marije Vere.

3.2. Merski instrument

Metoda, ki sem jo uporabila, je deskriptivna. Oblikovala sem anketni vprašalnik. Ta je bil šolam dostopen na spletni strani <http://www.1ka.si/>. Anketni vprašalnik vsebuje 37 vprašanj, ki so odprtega, polodprtega in zaprtega tipa ter je naveden v prilogi magistrskega dela. Učenci so lahko pri nekaterih vprašanjih obkrožili en odgovor, pri nekaterih pa več ali pa pod alinejo drugo napisali svoje mnenje. Zadnje vprašanje je bilo odprtega tipa, kjer so lahko napisali svoje mnenje.

Spremenljivke v magistrskem delu so pojavnost spletnega nasilja, problem spletnega nasilja, povzročitelji spletnega nasilja, žrtve spletnega nasilja, razširjenost spletnega nasilja, posledice in vzroki spletnega nasilja, pomoč žrtvam nasilja, ukrepi in vloga svetovalnih služb, izboljšave in preprečevanje spletnega nasilja.

3.3. Populacija in vzorec

Raziskavo sem opravila na Osnovni šoli Marije Vere in Osnovni šoli Stranje v Kamniku. Na podlagi pogovorov s svetovalnimi delavkami obeh osnovnih šol sem se odločila anketirati učence sedmega in osmega razreda Osnovne šole Marije Vere in Osnovne šole Stranje v Kamniku.

Na Osnovni šoli Marija Vera je bilo v sedmem razredu 60 učencev oziroma ustrezno izpolnjenih anket, v osmem razredu pa 46. Na Osnovi šoli Stranje pa je bilo v sedmem razredu 61 učencev oziroma ustrezno izpolnjenih anket, v osmem pa 46 učencev oziroma ustrezno izpolnjenih anket.

3.4. Zbiranje podatkov

Izpolnjevanje spletnih anket oziroma zbiranje podatkov je potekalo maja 2019 na Osnovni šoli Stranje in Marije Vere v Kamniku. Zbiranje podatkov je potekalo tako, da sem skupinsko anketirala učence sedmih in osmih razredov. Med anketiranjem so bili prisotni tudi učitelji razreda. Njihova prisotnost ni imela nikakršnega vpliva na anketiranje učencev oziroma njihove odgovore. Celoten potek ure in anketiranja učencev sem vodila jaz.

Učence sem anketirala z anonimno spletno anketo, ki je bila za vse učence obeh razredov enaka. Na Osnovni šoli Marije Vere anketnih vprašalnikov ni bilo možno izvesti preko spleta, zato so jih učenci rešili v fizični obliki. Odgovore anketnih vprašalnikov sem nato vnesla v spletno anketo. Vsi razredi so se na koncu med seboj ločevali po zadnjih številkah oziroma šifrah v elektronskem naslovu. Tako sem lahko primerjala razrede med seboj.

Med izpolnjevanjem anketnih vprašalnikov sem bila vseskozi v razredu. S svetovalno delavko in učitelji sem se predhodno dogovorila, katero uro lahko namenijo mojemu izvajanju anketnih vprašalnikov z učenci. Ob dogovorjenem terminu sem prišla v šolo, se učencem predstavila, predstavila sem jim tudi temo in problematiko spletnega nasilja, nato pa jih prosila, da začnejo izpolnjevati anketne vprašalnike. Prav tako pa sem jih opomnila in poudarila, da me lahko kadarkoli vprašajo in prosijo za pomoč, če česa ne bodo razumeli.

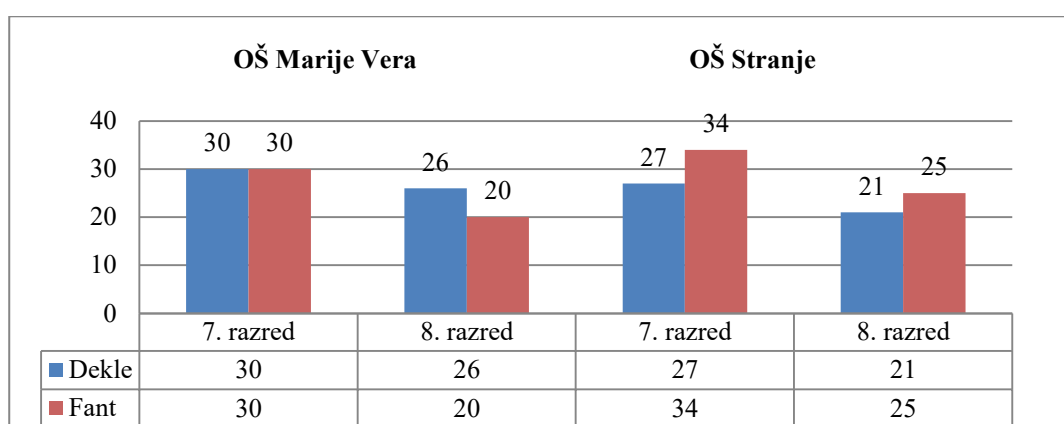
3.5. Obdelava in analiza podatkov

Anketne vprašalnike, ki so jih učenci izpolnili preko spleta in v fizični obliki, sem vnesla v Word in Excel, jih ustrezno obdelala ter jih vnesla v tabele in grafikone.

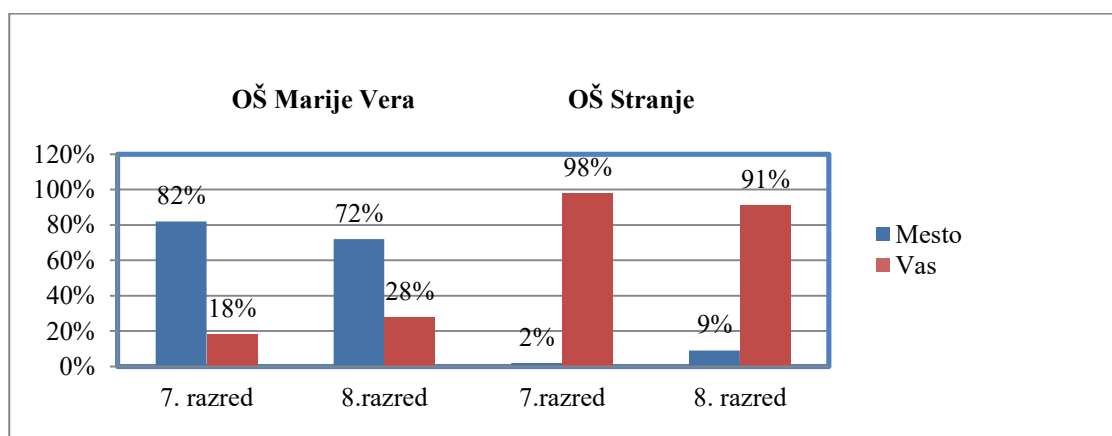
4. Rezultati

V raziskavi je na Osnovni šoli Marije Vere sodelovalo 106 učencev, na Osnovni šoli Stranje pa 107 učencev, skupno torej 213 učencev. Na Osnovni šoli Marja Vera je bilo pri izvajanju anket prisotnih v sedmem razredu 30 (50 %) deklet in 30 (50 %) fantov in v osmem razredu 26 (57 %) deklet in 20 (43 %) fantov. Na Osnovni šoli Stranje pa je bilo v sedmem razredu pri izvajanju anket prisotnih 27 (44 %) deklet in 34 (56 %) fantov ter v osmem razredu 21 (46 %) deklet in 25 (54 %) fantov.

Graf 4.1: Spol in razred anketiranih učencev

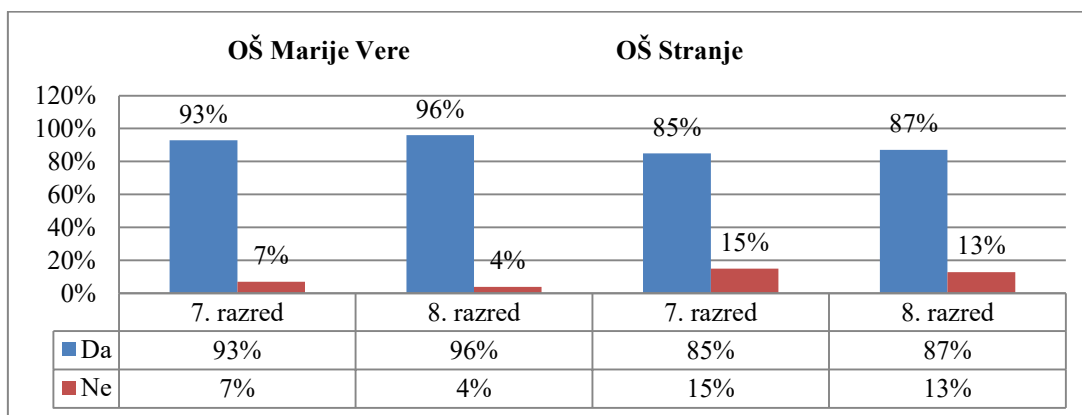

Graf 4.2: Okolje, v katerem bivajo učenci

Glede na to, da je Osnova šola Marija Vera v centru Kamnika, je na tej šoli več kot polovica otrok doma z mesta, in sicer v sedmem razredu 49, v osmem pa 33. Osnovna šola Stranje pa se nahaja na obrobju Kamnika, zato je več kot polovica otrok doma z vasi, in sicer v sedmem razredu 60 ter v osmem razredu 42.

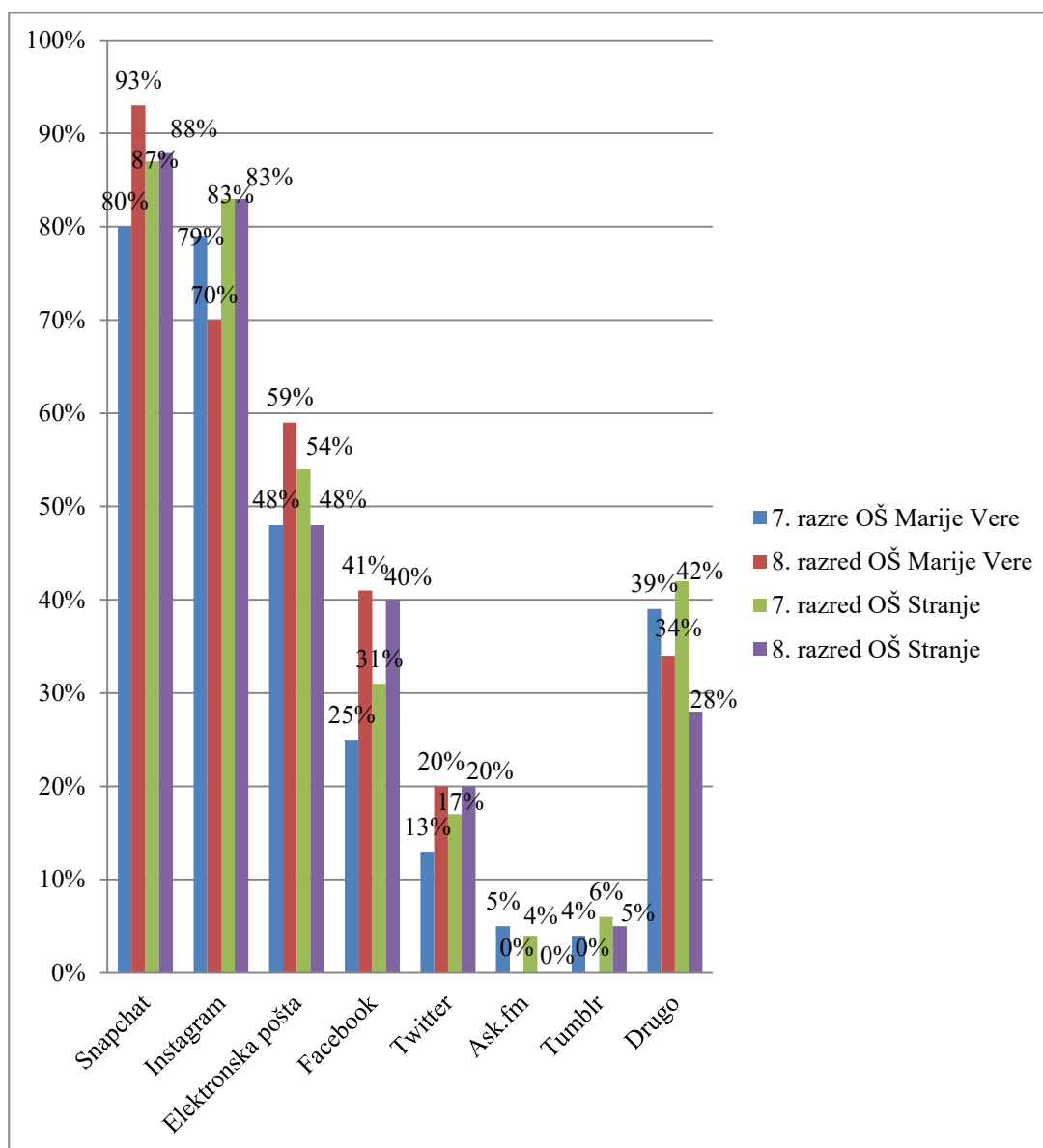
Graf 4.3: Člani družbenih omrežij

V vseh razredih na obeh šolah je več kot polovic otrok članov družbenih omrežij, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere v sedmem razredu 56 (93 %) otrok, v osmem pa 44 (96 %) otrok. Na Osnovni šoli Stranje pa v sedmem razredu 52 (85 %) otrok, v osmem pa 40 (87 %).

Učenci, ki so na 3. vprašanje odgovorili z DA, so imeli še podvprašanja, ostali učenci, ki so odgovorili z NE, pa so nadaljevali z naslednjim vprašanjem.

Graf 4.4: Članstvo v vrstah družbenih omrežij (možnih več odgovorov)

Na Osnovni šoli Marije Vere je v sedmem razredu 14 učencev (25 %) članov Facebooka, 7 učencev (13 %) članov Twitterja, 44 učencev (79 %) članov Instagrama, 45 učencev (80 %) članov Snapchata, 3 učenci (5 %) člani Ask.fmja, 2 učenca (4 %) Tumblra, 27 učencev (48 %) ima elektronsko pošto in 22 učencev (39 %) je članov še raznih drugih družbenih omrežij. V osmem razredu na Osnovni šoli Marija Vera je 18 učencev (41 %) članov Facebooka, 9 učencev (20 %) članov Twitterja, 31 učencev (70 %) članov Instagrama, 41 učencev (93 %) članov Snapchata, 26 učencev (59 %) ima elektronsko pošto in 15 učencev (34 %) je članov še raznih drugih družbenih omrežij. V osmem razredu Osnovne šole Marije Vere noben učenec ni član družbenih omrežij Ask.fm in Tumblr. Na Osnovi šoli Stranje pa je v sedmem

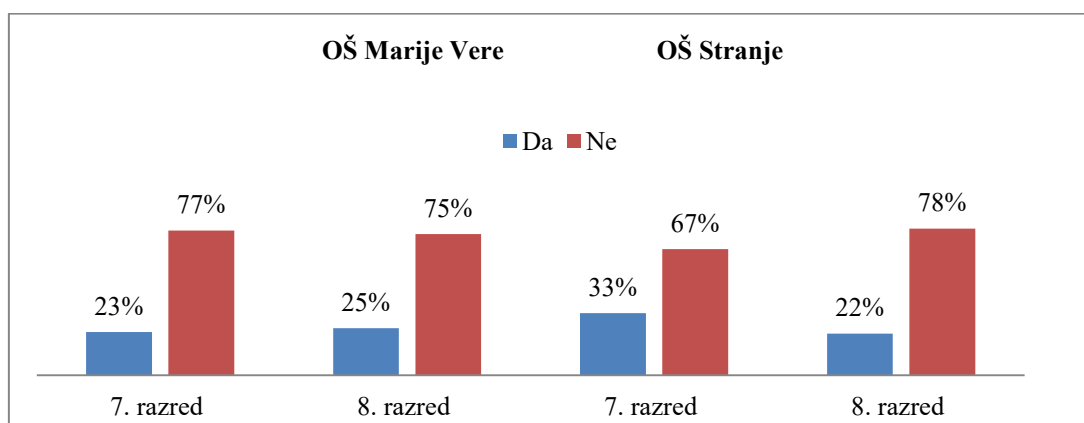

razredu članov Facebooka 16 učencev (31 %), članov Twitterja 9 učencev (17 %), članov Instagrama 43 učencev (83 %), članov Snapchata 45 učencev (87 %), 2 učenca (4 %) sta člana Ask.fmja, člani Tumblrja so 3 učenci (6 %), elektronsko pošto ima 28 učencev (54 %) in 22 učencev (39 %) je članov še raznih drugih družbenih omrežij. V osmem razredu Osnovne šole Stranje pa je članov Facebooka 16 učencev (40 %), članov Twitterja 8 učencev (20 %), članov Instagrama 33 učencev (83 %), članov Snapchata 35 učencev (88 %), član Ask.fmja ni noben učenec, člana Tumblrja sta dva učenca (5 %), elektronsko pošto pa ima 19 učencev (48 %) in 11 učencev (28 %) je članov še raznih drugih družbenih omrežij.

Pod drugo so učenci sedmega razreda na Osnovni šoli Marije Vere največ navajali Viber, in sicer 45 % (10 učencev), YouTube 25 % (5 učencev), tik tok 1 učenec (5 %), Whatsapp 1 učenec (5 %) in 4 učenci (20 %) Messenger, v osmem razredu pa tik tok 20 % (3 učenci), Whatsapp 13 % (2 učenca), YouTube 13 % (2 učenca), ostali pa so navajali (po en učenec – 7 %) Pornhub, Brazzers.com, Messsenger, Dicard in Amino.

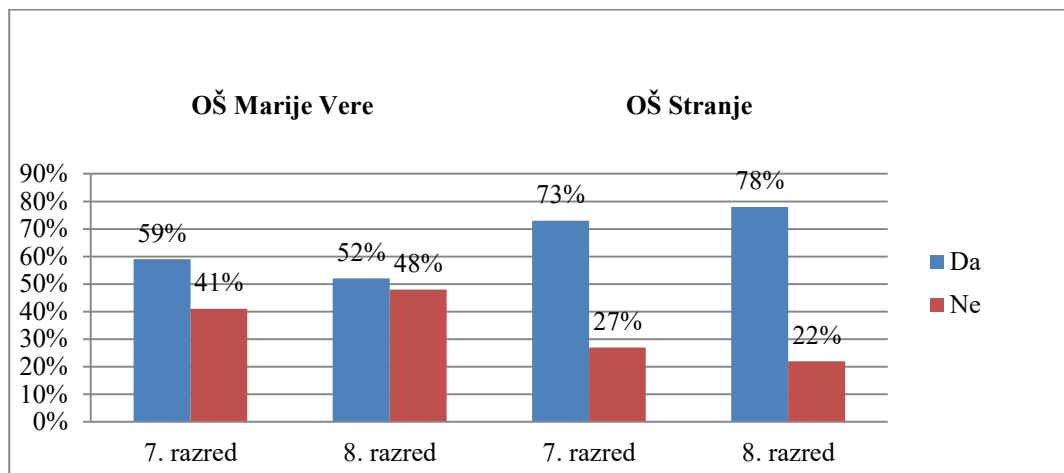
Na Osnovni šoli Stranje so učenci osmih razredov pod alinejo drugo največ navajali Tik tok, in sicer 7 učencev (32 %), Viber 6 učencev (27 %), na družbenih omrežij Messenger, Twich, Pinterest, Discor, Roblox, Amino pa je član po 1 učenec (5 %), v osmem razredu sta 2 učenca člana družbenega omrežja Viber (18 %), Discord (18 %), Tik tok (18 %). Po 1 učenec (9 %) je član ostalih družbenih omrežij, in sicer Messinger, Twitch, steam, Battle.com ter Epic games.

Graf 4.5: Objavljanje osebnih podatkov na družbenih omrežjih

V sedmem razredu Osnovne šole Marije Vere 13 učencev (23 %) objavlja svoje osebne podatke na družbenih omrežjih, v osmem razredu pa 11 (25 %). Na Osnovni šoli Stranje je teh učencev v sedmem razredu 17 (33 %) ter v osmem razredu 9 (25 %).

Graf 4.6: Objava slik na družbenih omrežjih

V sedmem razredu Osnovne šole Marije Vere 33 učencev (59 %) na socialnih omrežjih objavlja svoje slike, v osmem razredu pa 23 učencev (52 %). Na Osnovni šoli Stranje je teh učencev v sedmem razredu 38 (73 %) ter v osmem razredu 31 (78 %).

Tabela 4.1: Poznavanje gesel družbenih omrežij

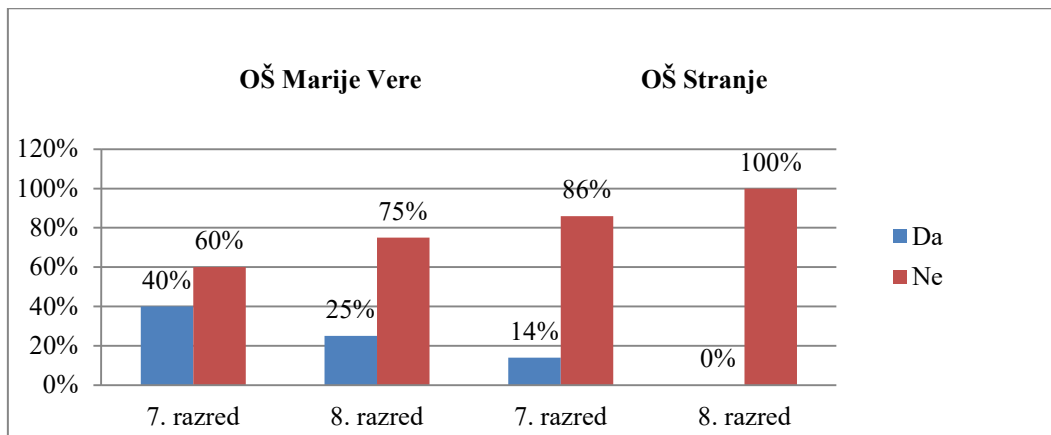
	DA	NE	
7. razred	18 %	82 %	OŠ Marije Vere
8. razred	27 %	73 %	
7. razred	13 %	87 %	OŠ Stranje
8. razred	10 %	90 %	

Na Osnovni šoli Marije Vera 10 učencev (18 %) pravi, da prijatelji poznajo njihova gesla, v osmem razredu jih tako pravi 12 (27 %). Na Osnovni šoli Stranje tako pravi 7 učencev (13 %) v sedmem razredu ter v osmem razredu 4 (10 %).

Na naslednje vprašanje so odgovarjali tisti učenci, ki so pri prejšnjem vprašanju odgovorili z DA, in sicer 10 učencev sedmega razreda in 12 učencev osmega razreda Osnovne šole Marije

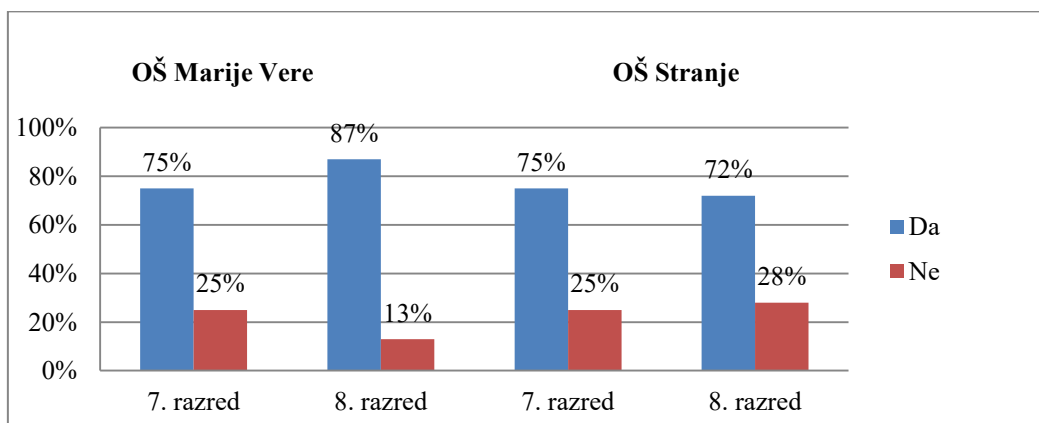
Vere ter 7 učencev sedmega razreda in 4 učenci osmega razreda Osnovne šole Stranje. Ti učenci predstavljajo pri naslednjem vprašanju celoto (100 %).

Graf 4.7: Zloraba gesel

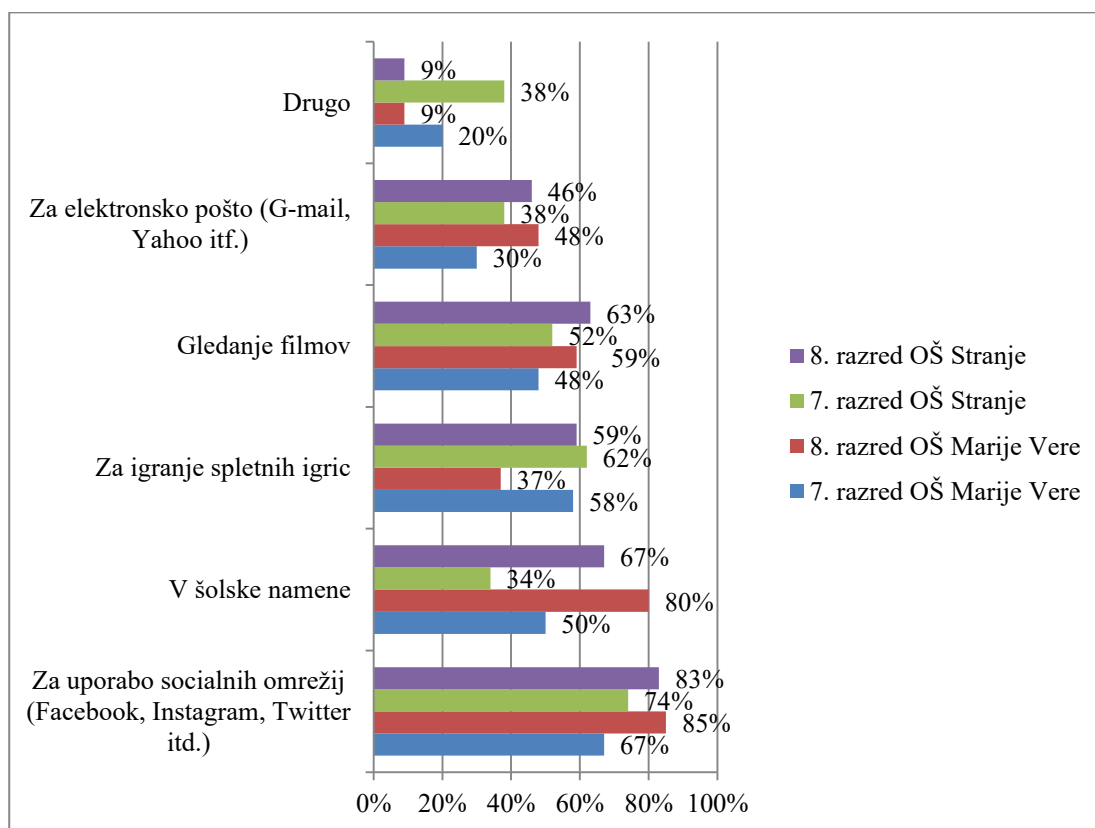
Na Osnovni šoli Marije Vere so v sedmem razredu štirim učencem (40 %) od desetih (100 %) zlorabili gesla, v osmem razredu pa trem učencem (25 %) od dvanajstih (100 %). Na Osnovni šoli Stranje so v sedmem razredu enemu učencu (14 %) od sedmih (100 %) zlorabili geslo, v osmem razredu pa nobenemu.

Graf 4.8: Mnenje o spletnem nasilju

Na Osnovni šoli Marije Vere v sedmem razredu 45 učencev (75 %) in v osmem razredu 40 učencev (87 %) meni, da je med učenci veliko spletnega nasilja. Na Osnovni šoli Stranje jih tako meni v sedmem razredu 46 (75 %) ter v osmem razredu 33 (72 %).

Graf 4.9: Uporaba interneta (možnih več odgovorov)

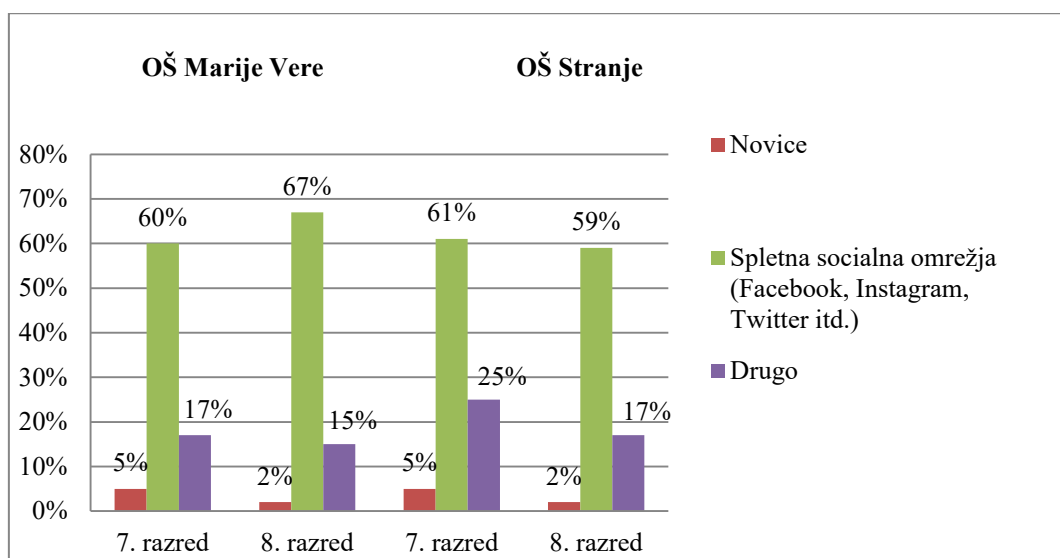

Na obeh šolah v vseh razredih učenci internet najbolj uporabljajo za dejavnosti na družbenih omrežjih, kot so Facebook, Instagram, Twitter itd., in sicer na Osnovni šoli Marije Vera v sedmem razredu 40 učencev (67 %), na Osnovni šoli Stranje v sedmem razredu 45 učencev (74 %) ter v osmem razredu na Osnovi šoli Marija Vera 39 učencev (85 %) in na Osnovni šoli Stranje v osmem razredu 38 učencev (83 %). V sedmem razredu Osnovne šole Marije Vera je 35 učencev (58 %) navedlo, da internet uporablja za igranje spletnih igric, 30 učencev (50 %) v šolske namene, 29 učencev (48 %) za gledanje filmov, 18 učencev (30 %) za elektronsko pošto, 12 učencev (20 %) pa je navedlo še druge internetne strani in dejavnosti. V osmem razredu Osnovne šole Marije Vera je 37 učencev (80 %) navedlo, da internet uporablja v šolske namene, 27 učencev (59 %) za gledanje filmov, 22 učencev (48 %) za elektronsko pošto, 17 učencev (37 %) za igranje spletnih igric, medtem ko so štirje učenci (9 %) navedli še druge dejavnosti. Na Osnovi šoli Stranje je v sedmem razredu 38 učencev (62 %) navedlo, da internet uporabljajo za igranje spletnih igric, 32 učencev (52 %) za gledanje filmov, 23 učencev (38 %) za elektronsko pošto, 21 učencev (34 %) pa je navedlo, da internet uporablja za šolske namene. V osmem razredu Osnovne šole Stranje je 31 učencev (67 %) navedlo, da internet uporablja v šolske namene, 29 učencev (63 %) za gledanje filmov, 27 učencev (59 %)

za igranje spletnih igric, 21 učencev (46 %) za uporabo elektronske pošte, medtem ko so štirje učenci (9 %) navedli še druge dejavnosti.

Pod alinejo drugo so učenci sedmih razredov Osnovne šole Marije Vere napisali, da internet uporabljajo tudi za iskanje raznih podatkov, ki jih potrebujejo, za pogovor, poslušanje glasbe, medtem ko so na Osnovni šoli Stranje učenci sedmih razredov napisali, da internet uporabljajo tudi za programiranje, komuniciranje s prijatelji, gledanje slik, objavljanje raznih stvari ter za uporabo in iskanje na Bolhi.com. Učenci osmih razredov pa so na Osnovni šoli Marije Vere napisali, da internet najbolj uporabljajo za brskanje po internetu in iskanje podatkov, na Osnovni šoli Stranje pa so učenci napisali, da ga uporabljajo tudi za poslušanje glasbe, učenje programiranja, iskanje raznih podatkov ter učenje drugih jezikov.

Graf 4.10: Največkrat obiskane spletne strani

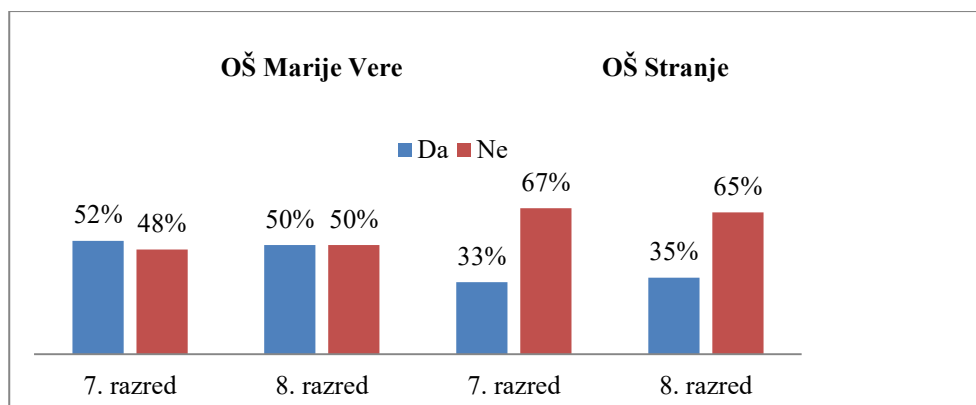

Na Osnovni šoli Marija Vera v sedmem razredu največ učencev največkrat obiše družbena omrežja, in sicer 36 učencev (60 %), spletne igrice največkrat obiše 11 učencev (18 %), novice trije učenci (5 %) in druge spletne strani 10 učencev (17 %), v osmem razredu prav tako učenci največkrat obiše družbena omrežja, in sicer 31 učencev (67 %), 7 učencev (15 %) največkrat obiše spletne igrice, druge razne spletne strani ter 1 učenec (2 %) največkrat obiše novice. Na Osnovni šoli Stranje je statistika največkrat obiskanih strani podobna kot na Osnovni šoli Marija Vera, in sicer v sedmem razredu največ učencev največkrat obiše družbena omrežja, in sicer 37 učencev (61 %), spletne igrice največkrat išče 6 učencev (10 %), novice trije učenci (5%) in druge spletne strani 15 učencev (25 %), v osmem razredu prav

tako učenci največkrat obiščejo družbena omrežja, in sicer 27 učencev (59 %), spletne igrice 10 učencev (22 %), novice en učenec (2 %) in druge spletne strani osem učencev (17 %).

Pod alinejo drugo so učenci sedmih razredov Osnovne šole Marije Vere in Stranje največkrat navajali YouTube, Viber ter Messenger, učenci osmih razredov pa so največkrat navajali šolsko spletno stran, YouTube in brskanje po Googlu.

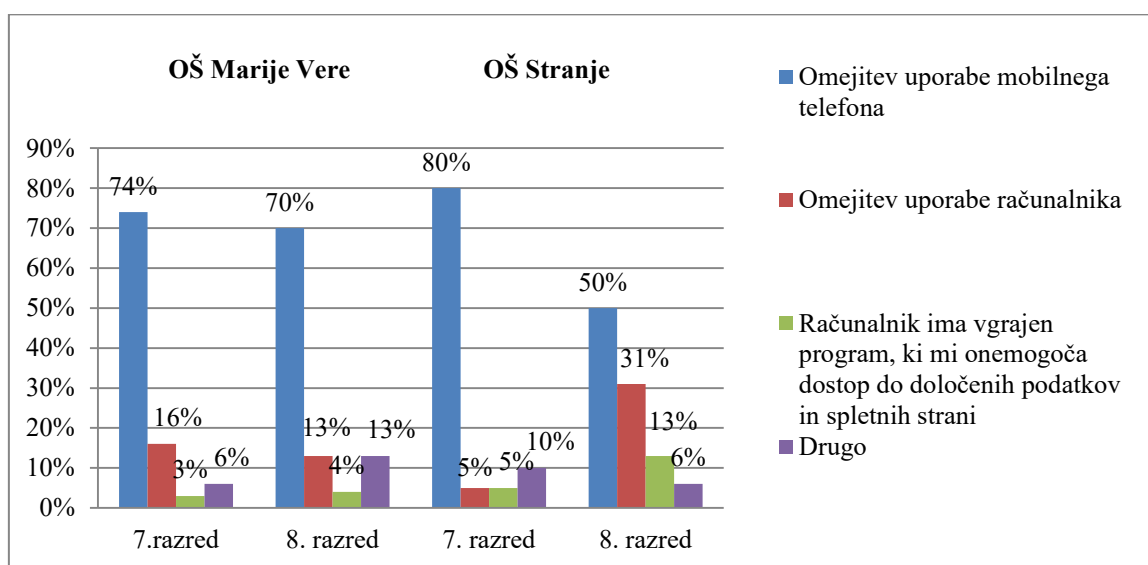
Graf 4.11: Nadzor staršev pri uporabi interneta

Na Osnovni šoli Marije Vere 31 učencev (52 %) v sedmem razredu in 23 učencev (50 %) v osmem razredu pravi, da jih starši nadzorujejo pri uporabi interneta, na Osnovni šoli Stranje pa tako meni 20 učencev (33 %) sedmega razreda in 16 učencev (35 %) osmega razreda. Iz tabele je razvidno, da le malo staršev omejuje in nadzira otrokov dostop do interneta. Na Osnovi šoli Stranje kar več kot polovica staršev ne nadzoruje otrokovega dostopa do interneta, kar je vsekakor zaskrbljujoče.

Na naslednje vprašanje so odgovarjali tisti učenci, katerim starši omejujejo dostop do interneta in jih tudi nadzorujejo pri uporabi. Ti učenci predstavljajo celoto (100 %).

Graf 4.12: Načini nadzora interneta

Na Osnovni šoli Marije Vere 23 učencem (38 %) starši omejujejo uporabo mobilnega telefona, 5 učencem (8 %) omejujejo uporabo računalnika, 1 učenec (2 %) pravi, da ima računalnik vgrajen program, ki mu onemogoča dostop do raznih spornih spletnih strani in podatkov, 2 učenca (3 %) sta navedla pod alinejo drugo, da imajo starši na njihovih mobilnih napravah vgrajen starševski nadzor. V osmem razredu 16 učencev (35 %) pravi, da jim starši omejujejo uporabo mobilnega telefona, trije učenci (7 %) pravijo, da jim omejujejo uporabo računalnika, 1 učenec (2 %) pravi, da ima na računalniku program, ki mu preprečuje obisk raznih spornih spletnih strani in dostop do spornih podatkov, trije učenci (7 %) pa pod alinejo drugo navajajo, da imajo starši aplikacijo, ki jim po določenem času omeji uporabo mobitela.

Na Osnovni šoli Stranje 16 učencem (26 %) starši omejujejo uporabo mobilnega telefona, enemu učencu (2 %) omejujejo uporabo računalnika in en učenec (2 %) pravi, da ima računalnik vgrajen program, ki mu onemogoča dostop do raznih spornih spletnih strani in podatkov, 2 učenca (3 %) pa sta navedla pod alinejo drugo, da imajo starši na njihovih mobilnih napravah vgrajen starševski nadzor in da starši vsake toliko časa vzamejo njegov mobitel in pogledajo kaj počne, objavlja itd. V osmem razredu 8 učencev (17 %) pravi, da jim starši omejujejo uporabo mobilnega telefona, pet učencev (11 %) pravi, da jim omejujejo uporabo računalnika, dva učenca (4 %) pravita, da ima računalnik vgrajen program, ki mu preprečuje obisk raznih spornih spletnih strani in dostop do spornih podatkov, en učenec (2 %) pa pod alinejo drugo navaja, da imajo starši aplikacijo, ki mu po določenem času omeji uporabo mobitela.

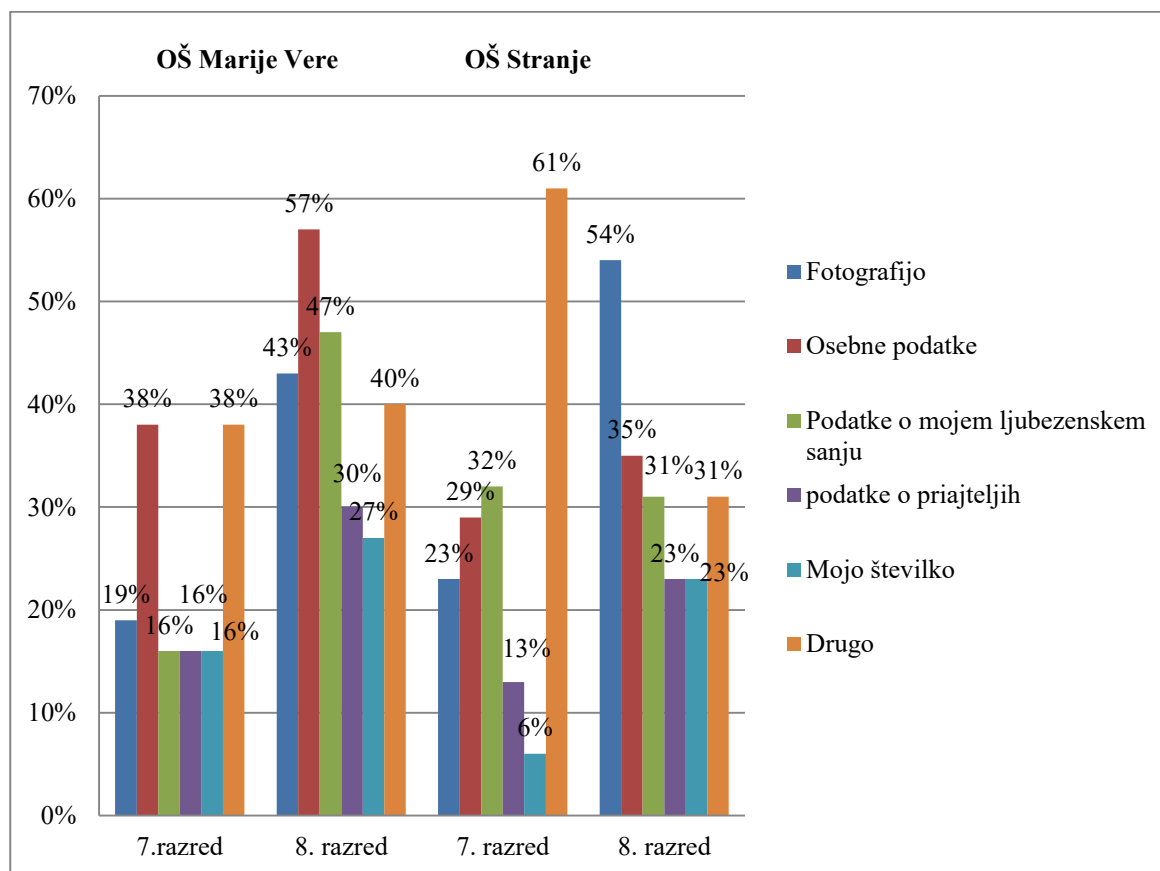
Tabela 4.2: Spoznavanje novih ljudi prek interneta

	Da	Ne	
7. razred	53 %	47 %	OŠ Marije Vere
8. razred	65 %	35 %	
7. razred	51 %	49 %	OŠ Stranje
8. razred	57 %	43 %	

Na Osnovni šoli Marije Vere je 32 učencev (53 %) v sedmem razredu in 30 učencev (65 %) v osmem razredu spoznalo nove ljudi prek interneta, na Osnovni šoli Stranje pa je v sedmem razredu spoznalo nove ljudi prek interneta 31 učencev (51 %) in v osmem razredu 26 učencev (57 %).

Na naslednje vprašanje so odgovarjali tisti učenci, ki so prek interneta spoznali nove ljudi. Ti učenci prav tako predstavljajo celoto (100 %).

Graf 4.13: Želje neznane osebe o učencih

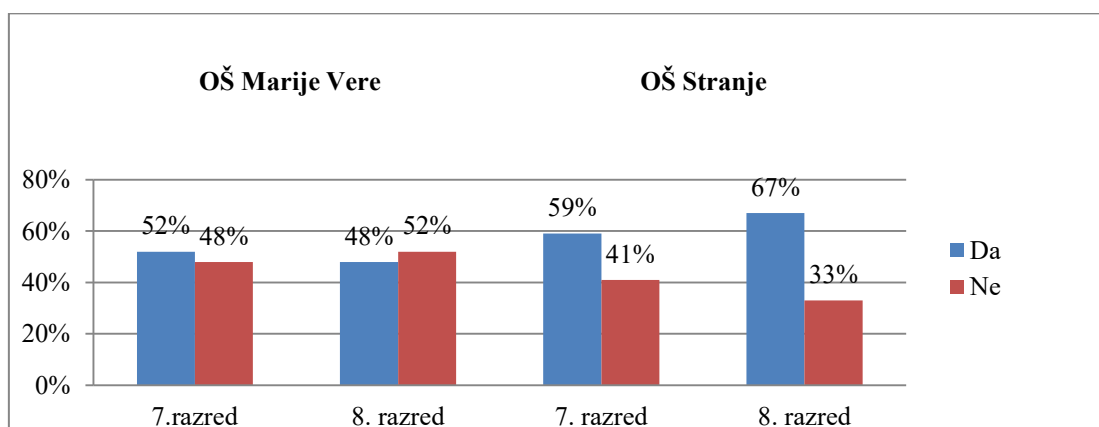

Na Osnovi šoli Marije Vere v sedmem razredu 12 učencev (38 %) pravi, da je oseba želela izvedeti njihove osebne podatke, 6 učencev (19 %) pravi, da je želela njihovo fotografijo in pet učencev (16 %), da je oseba želela podatke o njihovih prijateljih, ljubezenskem stanju in številko, 12 učencev (38 %) pa je navedlo še druge stvari, in sicer pogovor, nasvete, podatke o kraju, kjer živijo, podatke o šoli itd. V osmem razredu pa 17 učencev (57 %) pravi, da je oseba želela njihove osebne podatke, 14 učencev (47 %), da je želela njihove podatke o ljubezenskem stanju, 13 učencev (43 %), da je želela njihovo fotografijo, 9 učencev (30 %) podatke o prijateljih, 8 učencev (27 %) pravi, da je oseba želela njihovo številko, 12 učencev (40 %) je navedlo še druge stvari, in sicer skupno igranje igrice, dobiti se na zmenku, bolje se spoznati, prodati mobitel itd.

Na Osnovni šoli Stranje pa v sedmem razredu 9 učencev (29 %) pravi, da je oseba želela izvedeti njihove osebne podatke, 7 učencev (23 %) pravi, da je želela njihovo fotografijo, 10 učencev (32 %), da je oseba želela podatke o njihovem ljubezenskem stanju, štirje učenci (13 %) so navedli, da je oseba želela podatke o njihovih prijateljih, dva učenca (6 %), da je želela oseba številko, medtem ko je 19 učencev (61 %) navedlo pod alinejo drugo naslednje, da je oseba želela od njih izvedeti, katero šolo obiskujejo, kje se nahaja njihova šola, pogovor, skupno igranje igrice, zmenek itd. V osmem razredu 14 učencev (54 %) pravi, da je oseba želela njihovo fotografijo, 9 učencev (35 %) pravi, da je želela njihove podatke, 8 učencev (31 %), da je želela njihove podatke o ljubezenskem stanju, 6 učencev (23 %), da je želela njihove podatke o prijateljih in njihovo številko, medtem ko je 8 učencev (31 %) navedlo pod alinejo drugo naslednje, da jih je oseba želela spoznati in izvedeti njihove hobije, želela skupaj obiskovati hobije, igrati igrice, poslušati glasbo itd.

Graf 4.14: Neznane osebe, ki jih imajo učenci za prijatelje na družbenih omrežjih

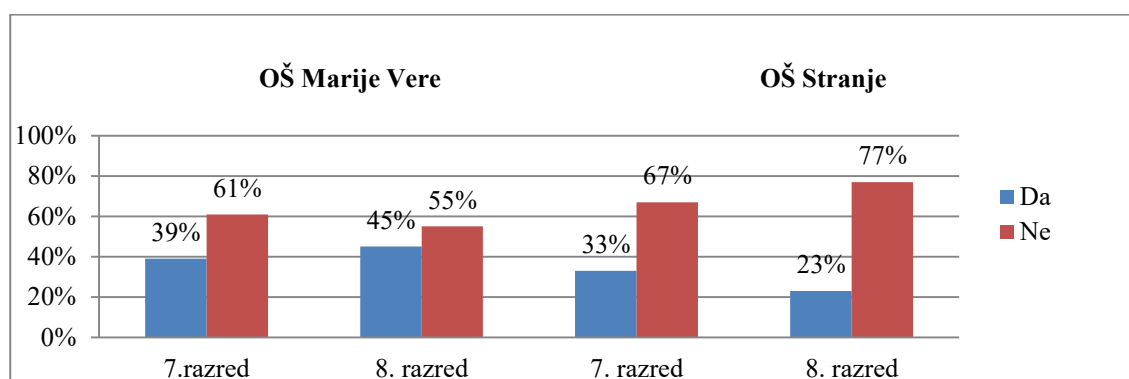

Na Osnovni šoli Marije Vere ima 31 učencev (52 %) v sedmem razredu in 22 učencev (48 %) v osmem razredu na spletnih omrežjih ljudi, ki jih ne pozna, na Osnovni šoli Stranje pa ima v sedmem razredu 36 učencev (59 %) in v osmem 31 učencev (67 %) za prijatelje osebe, ki jih ne pozna.

Tisti učenci, ki so pri prejšnjem vprašanju odgovorili z DA, so nadaljevali s podvprašanji in predstavljajo pri naslednjih vprašanjih celoto (100 %).

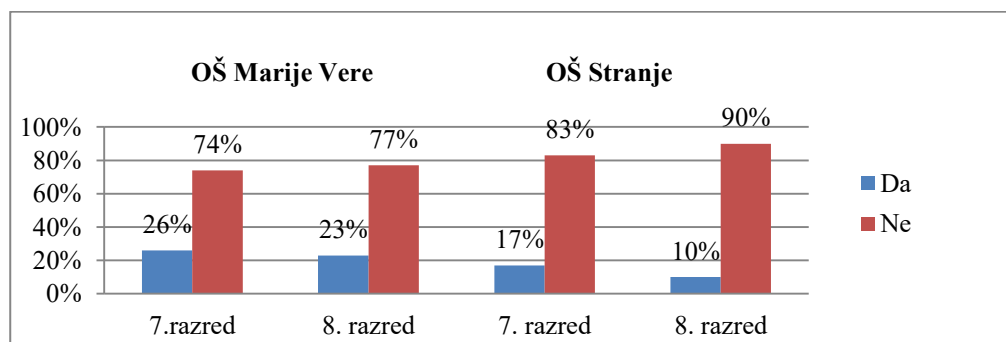
Učenci, ki so odgovorili z NE, so nadaljevali z vprašanjem oziroma tabelo številka 3.

Graf 4.15: Pogovor z neznanimi osebami

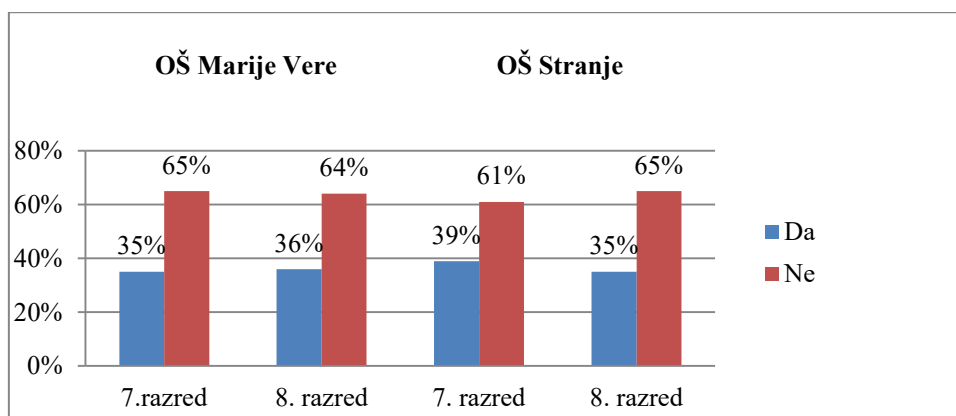
Na Osnovni šoli Marije Vere se 12 učencev (20 %) v sedmem razredu in 5 učencev (11 %) v osmem razredu z neznanimi osebami pogovarja prek mobilnih naprav in jim je posledično razkrilo tudi svojo mobilno številko, na Osnovni šoli Stranje pa se z neznanimi osebami po mobilnem telefonu pogovarja v sedmem razredu 12 učencev (20 %), v osmem razredu pa 7 učencev (15 %).

Graf 4.16: Razkrivanje podatkov neznanim osebam

Na Osnovni šoli Marije Vere je 8 učencev (13 %) v sedmem razredu in 8 učencev (17 %) v osmem razredu neznanim osebam razkrilo svoje osebne podatke, na Osnovni šoli Stranje pa je to storilo v sedmem razredu 6 učencev (10 %) in v osmem razredu trije učenci (7 %).

Graf 4.17: Srečanje z neznano osebo

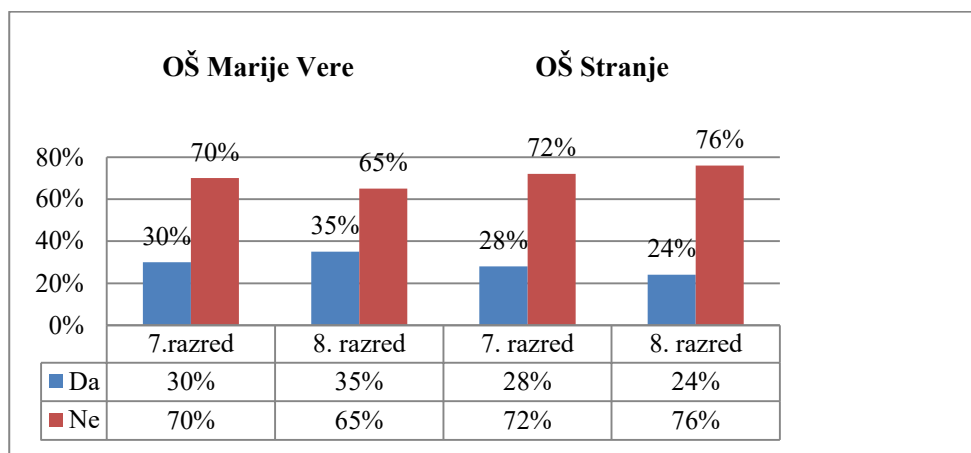
Na Osnovni šoli Marije Vere se je 11 učencev (18 %) v sedmem razredu in 8 učencev (17 %) v osmem razredu pripravljениh srečati z neznanimi osebami, na Osnovni šoli Stranje pa je teh učencev v sedmem razredu 14 (23 %) in v osmem razredu 11 (24 %).

Tabela 4.3: Pošiljanje sporočil nasilne vsebine

	Da	Ne	
7. razred	13 %	87 %	OŠ Marije Vere
8. razred	11 %	89 %	
7. razred	8 %	92 %	OŠ Stranje
8. razred	9 %	91 %	

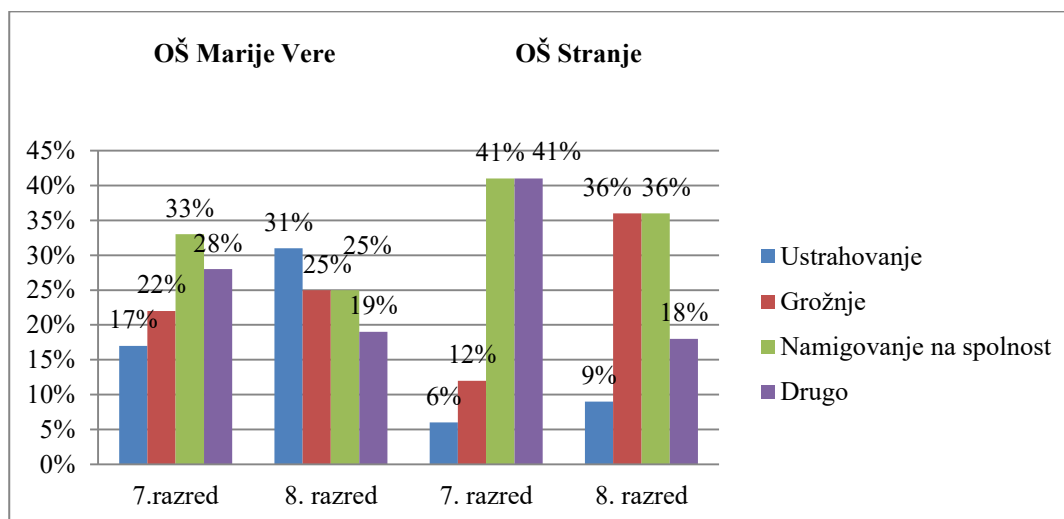
Na Osnovni šoli Marije Vere je 8 učencev (13 %) v sedmem razredu in 5 učencev (11 %) v osmem razredu že pošiljalo razna sporočila z nasilno vsebino prek mobilnih telefonov oziroma računalnika, na Osnovni šoli Stranje pa je v sedmem razredu 5 učencev (8 %) in v osmem razredu štiri (9 %) takih učencev, ki so že sami pošiljali nasilna sporočila prek mobilnih telefonov oziroma raznih spletnih družbenih omrežij.

Graf 4.18: Prejemanje nasilnih sporočil

Sporočila z nasilno vsebino je na Osnovni šoli Marije Vere v sedmem razredu že prejelo 18 učencev (30%) in v osmem razredu 16 učencev (35%), na Osnovni šoli Stranje pa je sporočila z nasilno vsebino že prejelo 17 učencev (28%) sedmih razredov in 11 učencev (24%) osmih razredov. Tisti učenci, ki so na vprašanje številka 18. odgovorili z DA, so imeli še podvprašanja in ti učenci prav tako pri naslednjih podvprašanjih sestavljajo celoto (100%), ostali učenci, ki pa so na vprašanje številka 18. odgovorili z NE, pa so odgovarjali naprej na vprašanje številka 26.

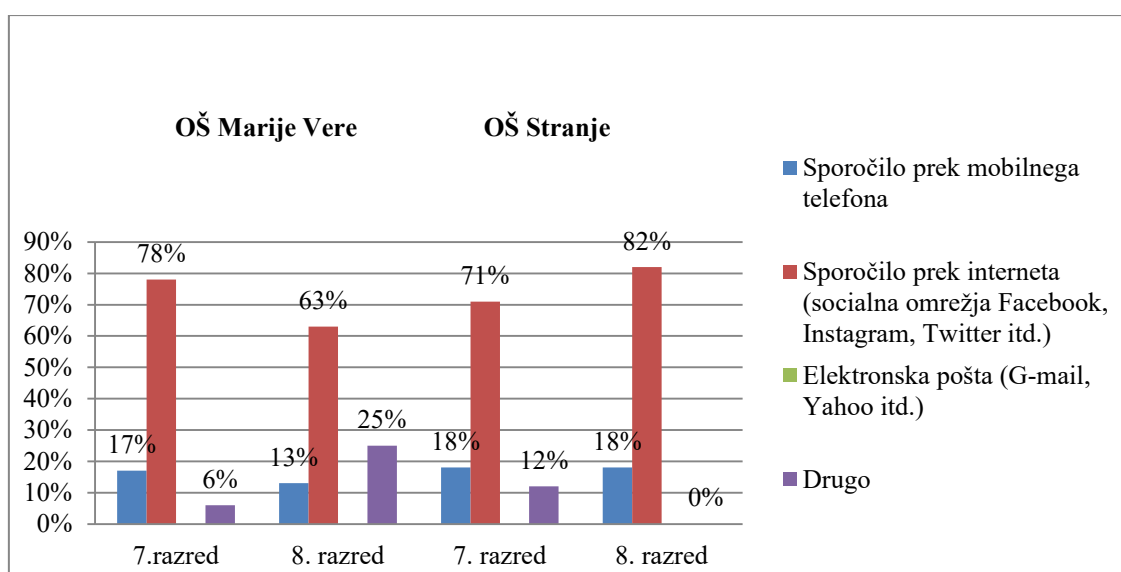
Graf 4.19: Vsebina prejetega sporočila

Na Osnovni šoli Marije Vere je v sedmem razredu šest učencev (10%) navedlo, da je sporočilo vsebovalo namigovanje na spolnosti, štiri učenci (7%) so dejali, da je vsebovalo grožnje, trije učenci (5%) ustrahovanje in pod alinejo drugo je pet učencev (8%) navedlo

razne vsebine povezane s spolnostjo oziroma vsebino, ki je namenjena osebam 18+ in žaljenje, v osmih razredih je pet učencev (11%) navedlo ustrahovanje, štirje učenci (9%) so navedli grožnje in namigovanje na spolnost ter trije učenci (7%) so pod alinejo drugo navedli žalitev in posmehovanje. Na Osnovni šoli Stranje pa je sedem učencev (11%) sedmih razredov navedlo namigovanje na spolnost in pod alinejo drugo žaljenje, povabilo na sporno slikanje, posmehovanje, dva učenca (3%) sta navedla grožnje in en učenec (2%) ustrahovanje, v osmem razredu pa so štirje učenci (9%) navedli grožnje in namigovanje na spolnost, en učenec (2%) ustrahovanje ter dva učenca (4%) pod alinejo drugo žaljenje.

Graf 4.20: Oblika prejetega sporočila

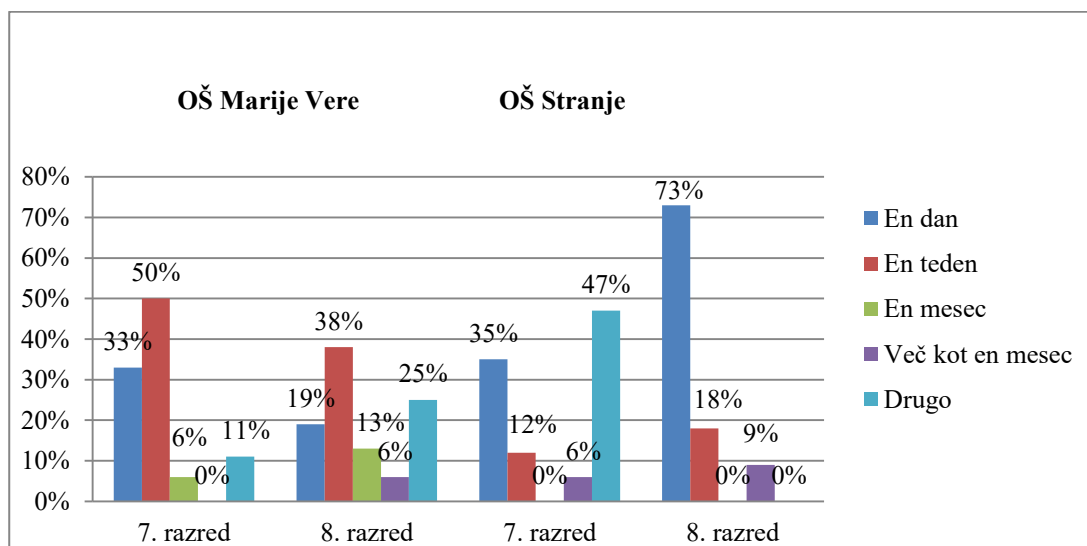

Na Osnovni šoli Marije Vere je v sedmem razredu 14 učencev (23%) dejalo, da so prejeli sporočilo prek interneta (raznih družbenih socialnih omrežij), trije učenci (5%) so dejali da je bilo v obliki sporočila prek mobilnih naprav in en učenec (2%) je dejal, da je bilo sporočilo prek Snapchat-a. V osmem razredu Osnovne šole Marije Vere je 10 učencev (22%) dejalo, da so prejeli sporočilo prek interneta (spletna socialna omrežja), dva učenca (4%) sta dejala da sta dobila nasilno sporočilo prek mobitela, in štirje učenci (9%) so dejali pod alinejo drugo, da so nasilna sporočila prejeli prek Snapchat-a in spletnih igrice. Na Osnovni šoli Stranje je 12 učencev (20%) sedmih razredov dejalo da so prejeli nasilna sporočila prek interneta (raznih spletnih socialnih omrežij), trije učenci (5%) so dejali da so prejeli nasilna sporočila prek mobitela in dva učenca (3%) sta pod alinejo drugo dejala, da sta dobila sporočila z nasilno vsebino prek spletnih igrice, ki jih igrata. V osmem razredu Osnovne šole Stranje pa je prav tako največ učencev prejelo sporočila z nasilno vsebino prek interneta (spletnih socialnih

omrežij) in sicer 9 učencev (20%) in dva učenca (4%) sta prejela nasilno vsebino prek mobilnega telefona.

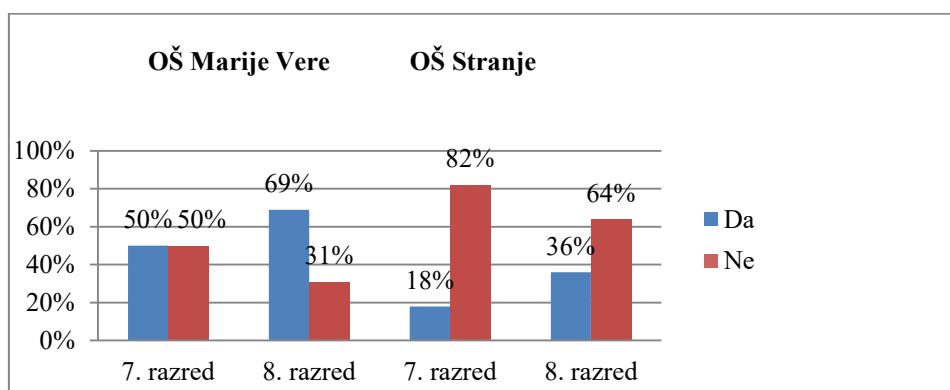
V vseh razredih na obeh Osnovnih šolah ni noben učenec prejel sporočila z nasilno vsebino prek elektronske pošte.

Graf 4.21: Čas trajanja spletnega nasilja

Na Osnovni šoli Marije Vere je v sedmem razredu 9 učencev (15%) dejalo, da je nasilje trajalo en teden, 6 učencev (10%) je dejalo da je trajalo en dan, en učenec (2%) pravi, da je trajalo en mesec in dva učenca (3%) da je trajalo več kot pol leta. V osmem razredu je 6 učencev (13%) dejalo, da je nasilje trajalo en teden, trije učenci (7%) so dejali da je trajalo en dan, dva učenca (4%) sta dejala, da je trajalo en mesec, en učenec (2%) da je trajalo več kot mesec in štirje učenci (9%) so navedli pod drugo, da je nasilje trajalo dve leti, več kot dve leti in leto in šest mesecev. Na Osnovni šoli Stranje je v sedmem razredu 6 učencev (10%) dejalo, da je nasilje trajalo en dan, dva učenca (3%) sta dejala da je trajalo en teden, en učenec (2%) pravi, da je trajalo en mesec in osem učencev (13%) je dejalo pod alinejo drugo da je trajalo več kot eno leto, pol leta, dve leti ter en učenec je dejal, da nasilje še vedno traja. V osmem razredu Osnovne šole Stranje pa je 8 učencev (17%) dejalo, da je nasilje trajalo en dan, dva učenca (4%) sta dejala, da je trajalo en teden in en učenec (2%) pravi, da je trajalo več kot en mesec.

Graf 4.22: Izvajanje spletnega nasilja po pouku

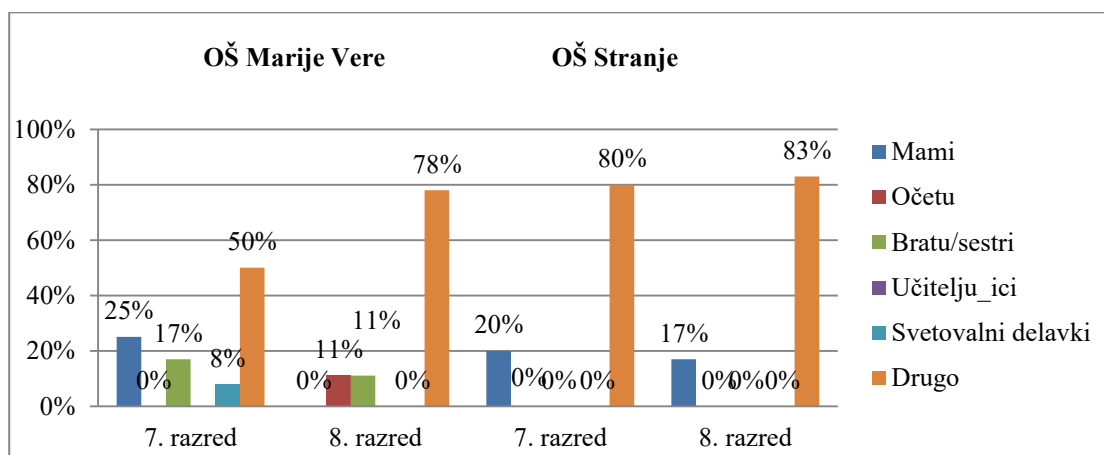
Na Osnovni šoli Marije Vere je 9 učencev (15%) v sedem razredu in 11 učencev (24%) v osmem razredu dejalo, da se je nasilje izvajalo tudi po pouku, na Osnovni šoli Stranje pa so v sedmem razredu trije učenci (5%) in v osmem razredu pa štirje učenci (9%) dejali, da se je nasilje izvajalo tudi doma.

Tabela 4.4: Zaupanje o spletnem nasilju

	Da	Ne	
7. razred	67 %	33 %	OŠ Marije Vere
8. razred	56 %	44 %	
7. razred	59 %	41 %	OŠ Stranje
8. razred	55 %	45 %	

Na Osnovni šoli Marije Vere se je 12 učencev (20%) v sedmem razredu in 9 učencev (20%) v osmem razredu zaupalo o nasilju, ki so ga doživljali, na Osnovni šoli Stranje pa se je v sedmem razredu o nasilju zaupalo 10 učencev (16%) in v osmem razredu pa 6 učencev (13%). Učenci, ki so svoje nasilje zaupali so odgovarjali na vprašanje številka 23. in sestavljajo celoto (100%). Učenci, ki so odgovorili z NE so odšli naprej na vprašanje številka 24.

Graf 4.23: Oseba, ki so se ji učenci zaupali

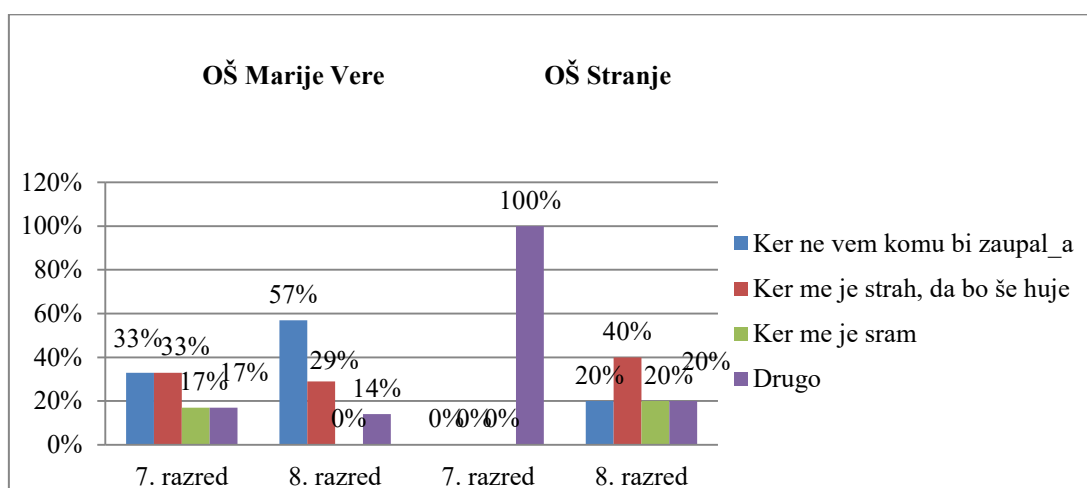

Na Osnovi šoli Marije Vere so se trije učenci (25%) zaupali mami, dva učenca (17%) bratu/sestri, en učenec (8%) svetovalni delavki in 6 učencev (50%) je pod alinejo drugo napisalo, da so se zaupali prijateljem in bratrancu, v osmem razredu se je en učenec (11%) zaupal očetu, en učenec (11%) bratu/sestri ter sedem učencev (78%) je dajalo pod alinejo drugo, da so se zaupali prijateljem in sorodnikom. Na Osnovni šoli Stranje sta se samo dva učenca (20%) sedmega razred zaupala mami, ostalih osem učencev (80%) pa se je zaupalo prijateljem in starim staršem, v osmem razredu pa se je o nasilju samo en učenec (17%) zaupal mami, ostalih pet učencev (83%) pa je dejalo pod alinejo drugo, da so se zaupali prijateljem.

Na vprašanje številka 24. so odgovarjali tisti učenci, ki so na vprašanje številka 23. odgovorili z NE, in sicer je to na Osnovni šoli Marije Vere 6 učencev (33%) v sedmega in sedem učencev (44%) osmega razreda, na Osnovni šoli Stranje pa gre za sedem učencev (41%) sedmega in pet učencev (45%) v osmega razreda. Ti učenci predstavljajo pri vprašanju številka 24. celoto (100%).

Graf 4.24: Nezaupanje o spletnem nasilju

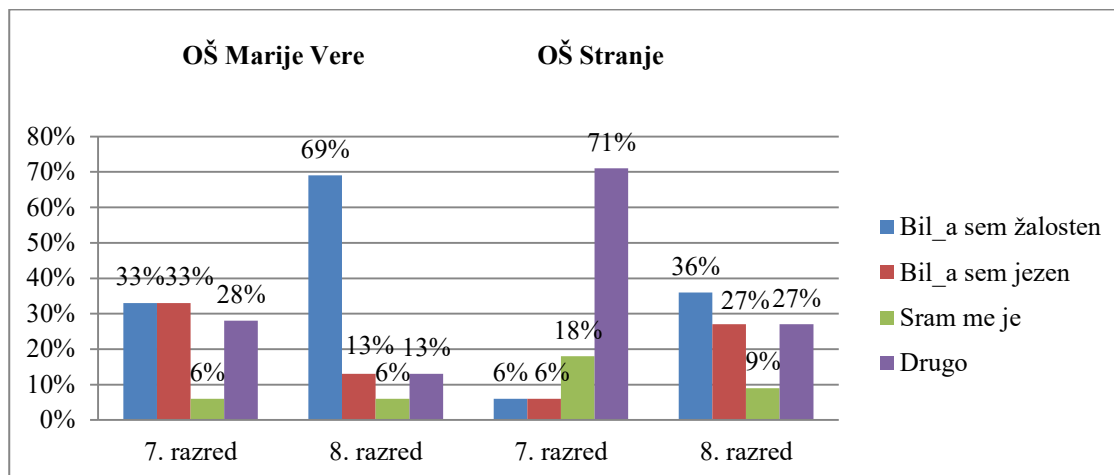
Na Osnovni šoli Marije Vere se v sedmem razredu dva učenca (33%) nista nikomur zaupala, in sicer zato, ker ne veda komu bi zaupala in ker jih je strah, da bi lahko bilo nato še huje, en učenec (17%) se ni nikomur zaupal ker ga je sram, en učenec (17%) pa je pod alinejo drugo napisal, da se ni nikomur zaupal zaradi groženj ki jih je prejel, v osmem razredu se štirje učenci (57%) niso nikomur zaupali, ker ne vedo komu bi zaupali, dva učenca (29%) se nista nikomur zaupala zaradi straha in en učenec (14%) je napisal pod alinejo drugo, da ne ni nikomur zaupal, ker je tudi sam pošiljal sporočila nasilne vsebine in ga je posledično strah da bi za to izvedeli ostali. Na Osnovni šoli Stranje so vsi učenci navajali svoje razloge pod alinejo drugo, in sicer sedem učencev (100%). Dejali so da se niso nikomur zaupali zaradi groženj in izsiljevanja, ki so ga doživljali s strani povzročitelja nasilja. V osmem razredu Osnovne šole Stranje pa se dva učenca (40%) nista nikomur zaupala zaradi straha, da ne bo še huje, en učenec (20%) zaradi srama, en (20%) ker ne ve komu bi zaupal ter en učenec (20%) zaradi groženj.

Tabela 4.5: Poznanstvo osebe, ki izvaja spletno nasilje

	Da	Ne	
7. razred	39%	61%	OŠ Marije Vere
8. razred	75%	25%	
7. razred	41%	59%	OŠ Stranje
8. razred	55%	45%	

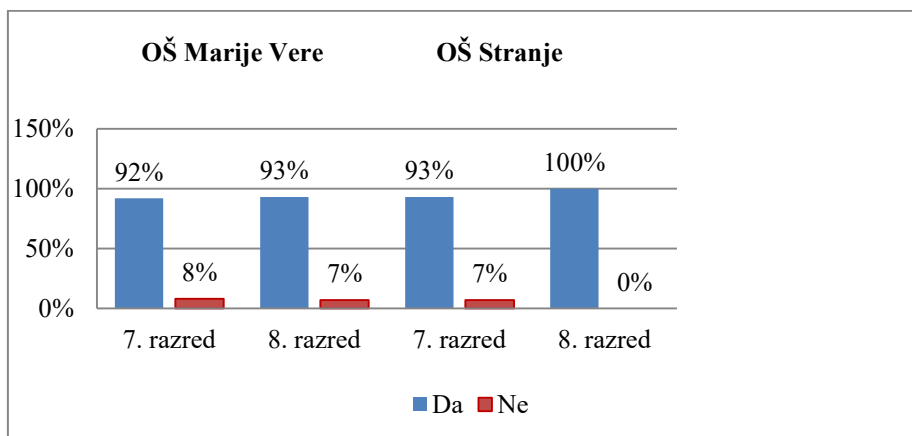
Na Osnovni šoli Marije Vere sedem učencev (39%) sedmega in 12 učencev (75%) osmega razreda pozna osebo, ki nad njimi izvaja spletno nasilje, v Osnovni šoli Stranje pa osebo, ki izvaja spletno nasilje pozna v sedmem razredu sedem učencev (41%) in šest učencev (55%) v osmem razredu.

Graf 4.25: Počutje ob doživljanju spletnega nasilja

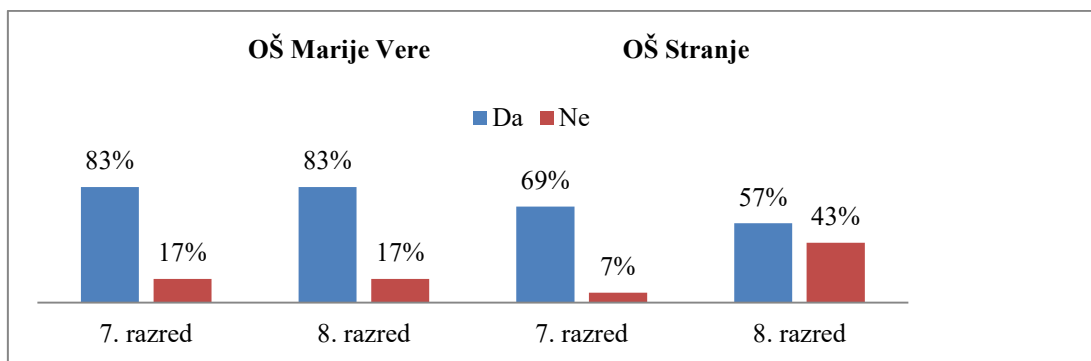
Na Osnovni šoli Marije Vere se je šest učencev (33%) sedmega razreda počutilo žalostno in jezno, enega učenca (6%) je bilo sram, pet učencev (28%) pa je pod alinejo drugo navedlo, da so bili zmedeni, razočarani in so se počutili izdane, v osmem razredu se je 11 učencev (69%) počutilo žalostno, enega učenca (6%) je bilo sram, dva učenca (13%) pa sta se počutila jezno in prav tako sta dva učenca (13%) pod alinejo drugo napisala, da sta se počutila razočarano. Na Osnovni šoli Stranje pa je bilo tri učence (18%) sram, en učenec je bil žalosten (6%), en učenec (6%) jezen ter 12 učencev (71%) je pod alinejo drugo napisalo da so bili razočarani, izdani itd., v osmem razredu pa so se štirje učenci (36%) počutili žalostno, trije (27%) so bili jezni, enega (9%) je bilo sram in trije (27%) so pod alinejo drugo napisali, da so bili razočarani.

Graf 4.26: Poznavanje osebe, na katero se lahko učenci obrnejo v primeru spletnega nasilja

Več kot polovica učencev ve na koga se lahko v primeru nasilja obrne, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere 55 učencev (92%) sedmega in 43 učencev (93%) osmega razreda ve na koga se lahko obrne v primeru nasilja ter na Osnovni šoli Stranje 57 učencev (93%) sedmega in 46 učencev (100) osmega razreda.

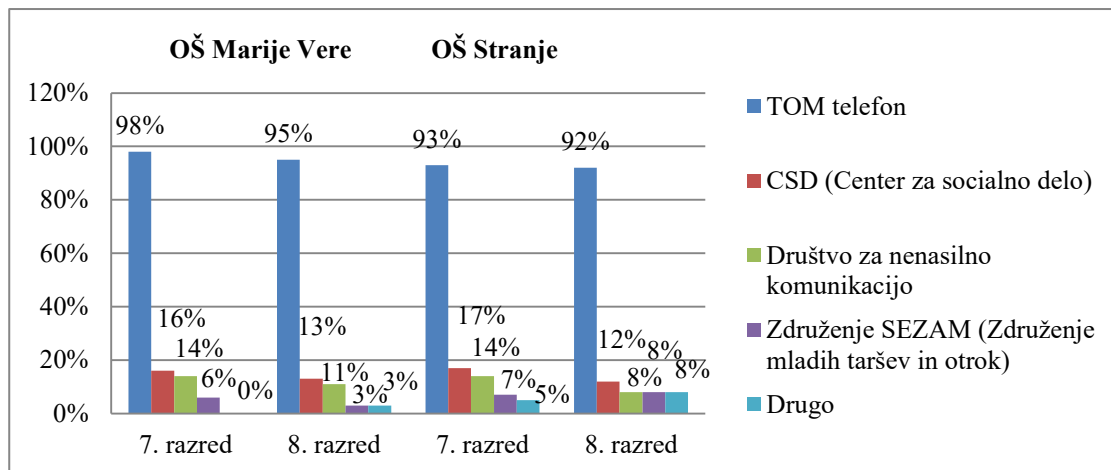
Graf 4.27: Poznavanje organizacij, na katere se lahko v primeru nasilja obrnejo

Prav tako več kot polovica učencev pozna kakšno spletno stran oziroma organizacijo na katero se lahko v primeru nasilja obrne, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere 50 učencev (83%) sedmega in 38 učencev (83%) osmega razreda pozna organizacijo na katero se lahko obrne v primeru nasilja ter na Osnovni šoli Stranje 42 učencev (69%) sedmega in 26 učencev (57%) osmega razreda pozna organizacijo za pomoč v primeru spletnega nasilja.

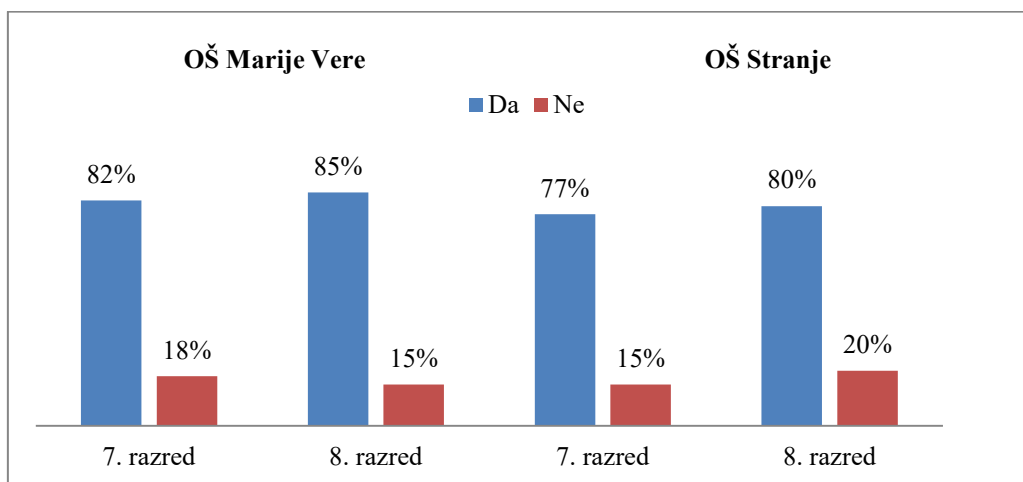
Na podvprašanje številka 28. so odgovarjali tisti učenci, ki so na vprašanje številka 28. odgovorili z DA in, ki poznajo vsaj eno organizacijo za pomoč v primeru spletnega nasilja. Ti učenci predstavljajo tudi celoto (100%). Ostali so nadaljevali z vprašanjem številka 29.

Graf 4.28: Organizacije, ki jih učenci poznajo

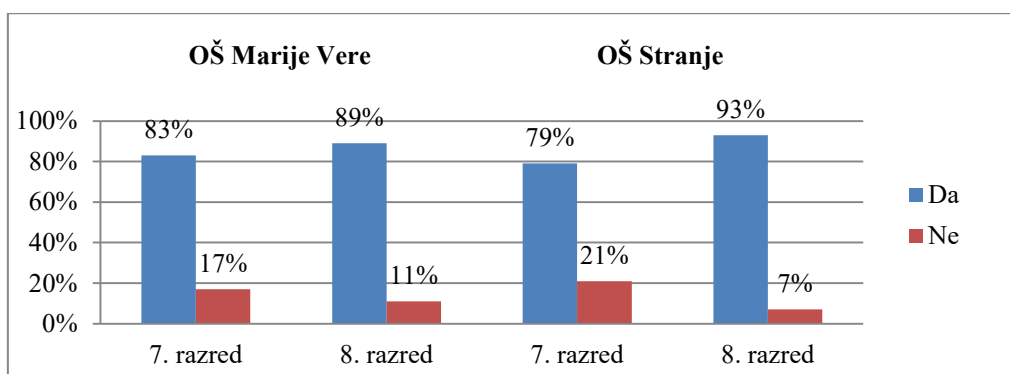
Največ učencev oziroma več kot polovica učencev obeh Osnovnih šol pozna TOM telefon, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere TOM telefon pozna 49 učencev (92%) sedmega in 36 učencev (95%) osmega razreda ter na Osnovni šoli Stranje 39 učencev (93%) sedmega in 24 učencev (92%) osmega razreda. Na Osnovni šoli Marije Vere v sedmem razredu 8 učencev (16%) pozna CSD, 7 učencev (14%) Društvo za nenasilno komunikacijo in trije učenci (6%) Združenje mladih staršev in otrok, v osmem razredu pet učencev (13%) pozna CSD, štirje učenci (11%) društvo za nenasilno komunikacijo, en učenec (3%) Združenje mladih staršev in otrok in en učenec (3%) je pod alinejo drugo napisal svetovalna služba. Na Osnovni šoli Stranje je v sedmem razredu sedem učencev (17%) napisalo, da pozna CSD, šest učencev (14%) Društvo za nenasilno komunikacijo, trije učenci (7%) združenje SEZAM in dva učenca (5%) sta pod alinejo drugo napisala svetovalna služba in zdravnik, v osmem razredu trije učenci (12%) poznajo CSD, dva učenca (8%) poznata DNK, dva (8%) združenje Sezam in dva učenca (8%) sta pod alinejo drugo napisala zdravnik.

Graf 4.29: Znanje, da je spletno nasilje kaznivo dejanje

Več kot polovica učencev je seznanjena, da je kibernetško/spletno nasilje kaznivo dejanje, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere 49 učencev (82%) sedmega in 39 učencev (85%) osmega razreda ter na Osnovni šoli Stranje 47 učencev (77%) sedmega in 37 učencev (80%) osmega razreda.

Graf 4.30: Opozarjanje o nevarnostih spletnega nasilja

Več kot polovica učencev obeh raziskovanih Osnovnih šol meni, da jih v šoli in doma dovolj opozarjajo na nevarnosti na spletu oziroma na spletno/kibernetško nasilje.

Na Osnovni šoli Marije Vere tako meni 50 učencev (83%) sedmega razreda in 41 učencev (89%) osmega razreda. Na Osnovni šoli Stranje pa tako meni 48 učencev (79%) sedmega in 43 učencev (93%) osmega razreda.

Pri zadnjem vprašanju so učenci navajali predloge kako zmanjševati oziroma preprečevati pojav spletnega nasilja med učenci. Vprašanje je bilo odprtega tipa in so učenci lahko prosto pisali o svojih predlogih.

Na Osnovni šoli Marija Vera v sedmem razredu največ učencev meni da bi morale biti za spletno nasilje sankcije denarne kazni, in sicer tako meni 13 učencev (22%). Učenci prav tako menijo, da bi bilo potrebno imeti na temo nasilja več pogovorov s svetovalno delavko 10 (20%), več pogovorov z učitelji 5 (10%), več raziskav na temo nasilja, govoriti o nasilju na razrednih urah, učitelji bi morali več govoriti o nasilju, več nadzora bi bilo potrebnega nad mobiteli in učenci ter prepovedati uporabo mobilnih telefonov v šoli. Osmi razredi so prav tako navajali da bi bilo potrebno več govoriti o nasilju z učitelji in svetovalnimi delavci, in sicer tako meni 13 učencev (28%), prepoved uporabe mobilnih telefonov 14 učencev (30%), bolj ozaveščati učence o posledicah spletnega nasilja, več pogovora s povzročitelji nasilja o nasilju ki ga izvajajo, nadzor nad učenci, izdelava raznih plakatov na temo nasilja itd.

Na Osnovni šoli Stranje so učenci sedmih razredov navajali, da bi morali biti za povzročitelje nasilja hujši ukrepi in ukori 10 učencev (20%), ozaveščanje o nasilju 16 učencev (32%), več učnih in razrednih ur na temo nasilja, več raziskav in anket na to temo, več delavnic na temo nasilja, omejiti in nadzirati vstop v šolski računalniški učilnici itd., v osmih razredih pa so učenci predlagali da bi bilo potrebno na šoli ukiniti omrežje in dostop do interneta 8 učencev (16%), prepovedati uporabo mobilnih telefonov, več pogovorov o nasilju z učitelji in socialno delavko 9 učencev (18%), več opozarjanj na to temo 15 učencev (30%), kar nekaj učencev je predlagalo da bi šola morala preverjati učence na spletu in družbenih socialnih omrežjih, izrekati ukore in izključitev iz šole povzročiteljem nasilja itd.

4.1. Preverjanje hipotez

Skozi analizo raziskave spletnega nasilja med učenci sem si v magistrskem delu postavila pet hipotez, ki sem jih potrdila ali ovrгла.

H1: Več kot polovica učencev je že bila žrtev spletnega nasilja.

Raziskava je pokazala, da je bilo na Osnovni šoli Marije Vere v sedmem razredu 18 učencev (30 %), v osmem razredu pa 16 učencev (35 %) žrtev nasilja. Na Osnovni šoli Stranje pa je raziskava pokazala, da je bilo v sedmem razredu 17 učencev (28 %) in v osmem razredu 11 učencev (24 %) žrtev nasilja. Glede na dobljene rezultate to hipotezo ovržem.

H2: Več kot polovica učencev o spletnem nasilju molči.

Raziskava je pokazala, da se je več kot polovica učencev o nasilju, ki ga je doživljala ali ga doživlja, o tem nekomu zaupala, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere se je v sedmem razredu zaupalo 12 učencev (67 %) in v osmem razredu 9 učencev (56 %) ter na Osnovni šoli Stranje v sedmem razredu 10 učencev (59 %) in v osmem razredu 6 učencev (55 %). Tudi to hipotezo ovržem.

H3: Spletnega nasilja je več v mestu na osnovni šoli Marija Vera kot na vasi na Osnovni šoli Stranje.

Raziskava je pokazala, da se je na Osnovni šoli Marija Vera s spletnim nasiljem srečalo v sedmem razredu 18 učencev (30 %) in v osmem 16 (35 %), medtem ko se je na Osnovni šoli Stranje s spletnim nasiljem v sedmem razredu spopadalo 17 učencev (28 %) in v osmem 11 učencev (24 %). Rezultati so pokazali, da se je na Osnovni šoli Marije Vere več učencev srečalo s spletnim nasiljem kot na Osnovni šoli Stranje. Tako sklepamo, da je v mestu (na Osnovni šoli Marije Vere) več nasilja kot na vasi (na Osnovni šoli Stranje). To hipotezo potrdim.

H4: Spletnega nasilja je največ v 7. razredu.

To hipotezo potrdim. Raziskava je pokazala, da je spletnega nasilja največ v sedmem razredu, in sicer na Osnovni šoli Marija Vera se je s spletnim nasiljem v sedmem razredu srečalo 12 učencev (67 %), na Osnovni šoli Stranje pa 10 učencev (59 %).

H5: Učenci poznajo vsaj eno organizacijo od naštetih (Tom telefon, CSD, Društvo za nenasilno komunikacijo, Združenje SEZAM).

Rezultati raziskave so skrb vzbujajoči, saj veliko učencev ne pozna niti ene organizacije, na katero se lahko obrnejo v primeru spletnega nasilja. Na Osnovni šoli Marije Vere v sedmem razredu 10 učencev (17 %) in v osmem razredu 8 učencev (17 %) ne pozna niti ene organizacije. Na Osnovni šoli Stranje pa v sedmem razredu ne pozna nobene organizacije kar 19 učencev (31 %) ter v osmem razredu 20 učencev (43 %). Glede na pridobljene rezultate tudi to hipotezo ovržem.

4.2. Primerjava osnovnih šol

Osnovna šola Marja Vera je v centru Kamnika, medtem ko je Osnovna šola Stranje v okolici Kamnika, skoraj na vasi. Več kot polovica učencev je članov socialnih omrežij, in sicer na Osnovni šoli Marija Vera jih je v sedmem razredu 93 %, kar pomeni 56 učencev, in v osmem razredu 96 %, kar pomeni 44 učencev. Na Osnovni šoli Stranje pa jih je v sedmem razredu 85 %, kar znaša 52 učencev, in v osmem razredu 87 %, kar pomeni 40 učencev. Več kot polovica učencev je prek interneta že spoznala nove ljudi, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere je spoznalo nove ljudi 32 učencev sedmega in 30 učencev osmega razreda, na Osnovni šoli Stranje pa je na tak način ljudi spoznalo 31 učencev sedmega in 26 učencev osmega razreda. Osebe, ki so jih učenci spoznali prek interneta, so največkrat želele izvedeti njihove osebne podatke.

V sedmem in osmem razredu obeh osnovnih šol učenci največkrat internet uporabljajo za družbena omrežja. V povprečju manj kot polovici učencev sedmih in osmih razredov starši omejujejo dostop do interneta, kar je zaskrbljujoče. Več kot polovica učencev ni sama pošiljala raznih nasilnih vsebin oziroma izvajala spletnega nasilja. Na Osnovni šoli Marija Vera je spletno nasilje v sedmem razredu izvajalo 8 učencev in v osmem razredu 5 učencev, na Osnovni šoli Stranje pa je spletno nasilje izvajalo v sedmem razredu 5 učencev ter v osmem razredu 4 učenci. Nekateri učenci so bili tudi sami žrtve nasilja, in sicer na osnovni šoli Marije Vere je bilo v sedmem razredu 18 učencev (30 %) in v osmem razredu 16 učencev (35 %) že žrtev spletnega nasilja, na Osnovni šoli Stranje pa je bilo v sedmem razredu 17 učencev (28 %) in v osmem razredu 11 učencev (24 %) že žrtev spletnega nasilja. Spletno

nasilje je bilo največkrat izvajano prek interneta oziroma prek raznih družbenih omrežij. Sporočilo z nasilno vsebino pa je po navadi največkrat vsebovalo razna namigovanja na spolnost in grožnje.

Na Osnovni šoli Stranje je spletno nasilje največkrat trajalo en teden in en dan, na Osnovni šoli Stranje pa je nasilje največkrat trajalo en dan. Pri nekaterih učencih je trajalo tudi dalj, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere več kot dve leti, leto in šest mesecev. Na Osnovni šoli Marije Vere se je več kot polovici učencev spletno nasilje, ki so ga doživljali, iz šole prenašalo oziroma izvajalo tudi po pouku, doma, medtem ko se je na Osnovni šoli Stranje to dogajalo manj kot polovici učencem.

Večina učencev se je o nasilju, ki ga je oziroma ga doživlja nekemu, zaupala. Največ učencev se je zaupalo svojim prijateljem in v anketnem vprašalniku svoj odgovor zapisalo pod alinejo drugo. Skoraj noben učenec oziroma noben učenec se ni zaupal svetovalni delavki, razen en učenec sedmega razreda Osnovne šole Marije Vere. Učenci, ki se niso nikomur zaupali, so največkrat navajali razloge za to: sram, strah pred še večjim nasiljem ter da ne vedo, komu bi se zaupali.

Veliko učencev obeh raziskovanih osnovnih šol pozna osebo, ki izvaja spletno nasilje nad njimi. Več kot polovica učencev obeh osnovnih šol ve, na koga se lahko v primeru spletnega nasilja obrne. Prav tako več kot polovica učencev pozna vsaj eno spletno stran oziroma organizacijo, na katero se lahko v primeru spletnega nasilja obrne, in sicer največ učencev pozna TOM telefon.

Spletno nasilje je kaznivo dejanje in tako meni tudi več kot polovica učencev v vseh razredih obeh osnovnih šol. Večina učencev oziroma več kot polovica učencev meni, da jih na šolah dovolj opozarjajo o nevarnostih, ki prežijo na spletu. V sedmem in osmem razredu obeh osnovnih šol so učenci pod razloge, kako preprečiti oziroma zmanjšati spletno nasilje, navajali, da je treba o nasilju več govoriti, imeti več učnih in rednih ur na temo nasilja, izdelovanje plakatov na temo nasilja, več anketnih vprašalnikov in raziskav na temo nasilja, nekateri učenci menijo, da bi bilo treba na šolah prepovedati uporabo mobilnih naprav, interneta ter kršitve sankcionirati s plačilnimi nalogi in ukori.

Učenci menijo, da je o nasilju treba več govoriti z učitelji in svetovanimi delavci ter da je potrebnega predvsem več nadzora nad učenci med odmori, saj je takrat največ otrok na internetu in mobilnih napravah, zato je tudi takrat potencialno največ spletnega nasilja. En učenec je navedel, da bi učitelji morali vsake toliko časa vzeti mobilne naprave učencem in preverjati, kaj počnejo na mobitelu in internetu oziroma da bi učitelji morali imeti nadzor nad mobilnimi napravami učencev in obiskovanjem spletnih strani.

5. Sklepi

- Iz rezultatov raziskave potrdimo, da je na Osnovni šoli Marije Vere več učencev članov socialnih omrežij, in sicer v sedmem razredu 56 učencev in v osmem razredu 44 učencev.
- V stik z neznano osebo je stopilo več učencev osmega razreda, in sicer na Osnovni šoli Marije Vere 30 učencev, kar znaša 65 %, na Osnovni šoli Stranje pa 26 učencev, kar znaša 57 %.
- Na Osnovni šoli Marije Vere je bilo oziroma je več žrtev spletnega nasilja, in sicer v sedmem razredu 18 učencev oziroma 30 % ter v osmem razredu 16 učencev oziroma 35 %.
- Na Osnovni šoli Marije Vere je spletno nasilje v sedmem in osmem razredu največkrat trajalo en teden, medtem ko je na Osnovni šoli Stranje največkrat trajalo en dan.
- Spletno nasilje, ki so ga oziroma ki ga učenci doživljajo, se je na Osnovni šoli Marije Vere največkrat s šolskih klopi preneslo tudi domov oziroma v okolje izven šole, in sicer v sedmem razredu je tako navedlo 9 učencev (15 %) in v osmem razredu 11 učencev (24 %). Rezultati na Osnovni šoli Stranje so bili obratni, saj je večina učencev navedla, da se spletno nasilje, ki so ga doživljali v šoli, ni preneslo v domače okolje.
- Več kot polovica učencev obeh osnovnih šol je prek interneta že spoznala osebe.
- Osebe, ki so jih učenci spoznali prek interneta, so želele od njih izvedeti njihove osebne podatke.
- Več kot polovica učencev internet največkrat uporablja za družbena omrežja.
- Več kot polovica učencev obeh osnovnih šol pozna vsaj eno organizacijo, na katero se lahko obrne v primeru spletnega nasilja.
- Največ otrok obeh osnovnih šol pozna organizacijo TOM telefon.
- Starši svoje otroke pri uporabi interneta nadzorujejo pri manj kot polovici otrok obeh osnovnih šol.
- Glede na ugotovljene rezultate in podatke sklepamo, da se učenci obeh osnovnih šol zavedajo nevarnosti spletnega nasilja in ga označujejo kot resen problem v današnji družbi.

6. Predlogi

Novim tehnologijam in internetu se nikakor ne moremo izogniti. To je nekaj, kar nas in družbo vedno spremlja. Treba se je poučiti o raznih zadevah oziroma posledicah, do katerih lahko pride, če nevedno uporabljamo razna družbena omrežja. Prav z znanjem smo nato lahko mladostnikom opora pri doživljanju spletnega nasilja. Spletno nasilje je torej možno preprečevati z ozaveščanjem mladostnikov, otrok ter odraslih (Mrgole, Švaljek, Vilotič & Breitenberger, 2015).

O spletnem nasilju bi bilo treba veliko več govoriti, tako v šoli kot tudi doma s starši. Za boljše razumevanje nasilja bi učencem lahko pomagale razne delavnice oziroma igre na temo nasilja. Na začetku bi se bilo treba pogovoriti z učenci o doživljanju čustev, ki jih imamo. Čustva in njihovo doživljanje so zelo pomembna. Prav tako je pomembno, da učenci med seboj govorijo o čustvih in se pogovarjajo o tem, kdaj so žalostni, obupani, kdaj jih je strah in sram ipd. Le tako lahko razumemo drug drugega in se postavimo v njegovo kožo ter pomislimo, kako bi se sami počutili v primeru nasilja oziroma nadlegovanja na internetu. Na temo doživljanja čustev oziroma socialnih veščin bi lahko izvedli razne delavnice, na primer:

- Igra prepoznavanja čustev učencev oziroma stiske oseb: vsem učencem bi razdelili slikice (na katerih bi bile narisani obrazi z različnimi čustvi) z različnimi čustvi. Nato bi vsi skupaj sedli v krog in začel bi teči pogovor o čustvih oziroma o različnih situacijah, ki pripeljejo do določenih čustev. Pogovor bi tekel o različnih situacijah spletnega nasilja in nadlegovanja nasploh, in vsak učenec bi pokazal svojo slikico s čustvi, kako se ob tem počuti oziroma kako bi se ob tem počutil.
- Skupaj z vsemi učenci bi izdelali računalnik, znak stop in osebo, ki je žalostna. To vse skupaj bi ponazarjalo žrtev spletnega nasilja. Nato bi vsak učenec prilep košček svojega papirja s svojo zamisljivo, kako pomagati osebi, ki doživlja spletno nasilje.

Z učenci bi se lahko na začetku pogovorili o internetu in nevarnostih, ki preživijo na nas, nato pa bi lahko začeli z raznimi delavnicami. Prav tako bi pogovor tekel o raznih možnostih in ukrepih, kako pomagati nekomu, ki doživlja spletno nasilje ter na koga se obrniti v takem primeru. Delavnice bi lahko izvajali na primer tako, da bi:

- Izdelali kocko, ki bi ponazarjali šest situacij spletnega nasilja oziroma nadlegovanja. Z učenci bi sedli v krog in metali veliko kocko. Na kocki bi bile različne situacije oziroma vprašanja, na primer: Kako lahko preprečiš spletno nasilje? Kako lahko pomagaš osebi, ki

doživlja spletno nasilje? Katere organizacije poznaš? Na koga se lahko obrneš v primeru spletnega nasilja? Kako se zaščititi pred nevarnostmi na spletu? Kako lahko sam poskrbiš za varnost na spletu? ipd. Vprašanja bi učitelji zastavili po svoji želji oziroma glede na tematiko, ki jo bodo obravnavali, in sicer lahko je to tema spletnega nasilja ali pa prepoznavanja čustev posameznika. Učenci bi nato z metom kocke odgovarjali na vprašanja, ki bi jih dobili. Odgovore bi učitelj zapisoval na plakat, ki bi ga lahko obesili v razredu, kot opomnik, kaj storiti v primeru spletnega nasilja.

- Skupaj z učenci bi na velik plakat napisali spletno nasilje in vsak učenec bi napisal s svojo barvo svojo alinejo, kako preprečiti spletno nasilje
- Skupaj z učenci bi lahko izdelali plakat, na katerem bi bil narisana velik računalnik poleg njega pa bi bil znak stop, kar bi pomenilo stop spletnemu nasilju. Nato bi vsak učenec nalepil na plakat svoj listek z idejo, kako preprečiti nasilje.
- Z učenci bi lahko izdelali kartice na temo spletnega nasilja. Vsak učenec bi izdelal svojo kartico. Na karticah bi bil na eni strani napisan dogodek oziroma situacija, do katere lahko pride na spletu (vrsta spletnega nasilja), in na drugi strani pa bi bila napisana rešitev za tako situacijo oziroma dogodek. S temi karticami bi nato sestavili besedo stop spletnemu nasilju oziroma znak stop, ki bi ga obesili v učilnici oziroma na hodniku šole, kot nasvet, kako ravnati v primeru spletnega nasilja.
- Z učenci bi lahko izdelali lopatice z napisom POVEJ! in NE POVEJ!. Vsak učenec bi izdelal svoji dve lopatici. Nato bi učitelj govoril o raznih situacijah spletnega nasilja oziroma nadlegovanja učenci pa bi o situaciji, ki jo predstavi učitelj svoje mnenje izrazili tako, da bi dvigovali svoje lopatice z napisi. Tako bi videli, kaj si učenci mislijo o tem oziroma kako resna je kakšna situacija za učenca. Pri vsaki situaciji bi se po dvigovanju lopatic ustavili in pogovorili. Vsak učenec bi dobil svojo besedo in bi lahko spregovoril o tem, zakaj se mu nekaj zdi pomembno, da spregovori o tem in POVE nekomu oziroma prosi nekoga za pomoč ter zakaj se mu kakšna situacija ne zdi pomembna in se mu NE zdi pomembno POVEDATI nekomu o tem. S tem ko bi tekel pogovor o spletnem nasilju, bi prav tako lahko videli in razbrali učenčevo mnenje o raznih situacijah ter o tem, kako resno dojema posamezne dogodke spletnega nasilja.

Pri preprečevanju nasilja je zelo pomembno, da učenci poznajo organizacije oziroma osebe, ki jim lahko v primeru spletnega nasilja pomagajo. Tudi na temo organizacij, ki nam pomagajo, bi lahko izvedli delavnice, in sicer:

- Vsak učenec bi narisal svojo roko na list papirja, nato pa bi na dlan svoje prerisane roke napisal vrsto organizacije, ki jo pozna in na vseh pet prstov napisal, kako mu ta organizacija lahko pomaga v primeru spletnega nasilja. To bi vse skupaj ponazarjalo stop nasilju ter organizacije, ki nam pri tem lahko pomagajo.

Pomemben pa je tudi pogovor učenci o tem, kako se v navalu jeze oziroma agresije ne vesti nasilno do svojih prijateljev. Tudi na to temo lahko izvedemo razne delavnice, na primer:

- Z učenci bi na začetku izdelali kocko, na kateri bi bile puščice. Nato bi z učenci sedli v krog in vsak učenec bi napisal, kakšna situacija ga razjezi. Vsak učenec bi nato izdelal znak stop, ki bi pomenil stop nasilju in zadaj napisal, kako lahko to jezo sprosti na način, da ni nasilen do drugih učencev, kljub temu da je bil nek prijatelj oziroma učenec do njega nesramen. Poudarek bi bil na tem, kako lahko v takem primeru učenec ravna pravilno brez nasilja in nadlegovanja. Nato bi zopet vsi skupaj sedli v krog in metali kocko, na kateri je narisana puščica. In na tistega, ki bi puščica pokazala, tisti bi govoril o svoji situaciji, ki ga razjezi in o tem, kako bi lahko ravnal pravilno brez nasilnega vedenja oziroma brez izvajanja nasilja prek spleta. Nato bi tekel pogovor, kjer bi se vključevali tudi drugi učenci, in predlagali ob tej situaciji še kakšne svoje zamisli. Vsak učenec bi prišel na vrsto in do besede o svoji situaciji.

Pri vsem tem pa imajo pomembno vlogo tudi starši. Tudi doma je pomemben pogovor o spletnem nasilju, ki ga lahko otroci doživljajo. Predvsem je pomembno, da starši razmišljajo v tej smeri ter z vsemi močmi delujejo tako, da do spletnega nasilja ne pride oziroma da ga čim prej odkrijejo ter da ga poskusijo preprečiti. Tudi s starši bi lahko imeli delavnice na temo spletnega nasilja, in sicer:

- S starši bi lahko imeli večkrat letno sestanke na temo spletnega nasilja, kjer bi jih vedno znova opominjali in seznanjali z nevarnostjo uporabe interneta in družbenih omrežij.
- Na sestankih bi lahko bili prisotni tudi strokovnjaki, ki se ukvarjajo s spletnim nasiljem, ter učenci. Skupaj bi iskali in soustvarjali nove možnosti, ideje oziroma predloge za preprečevanje spletnega nasilja ter spopadanje z doživljanjem spletnega nasilja, saj v velikih primerih tudi starši sami ne vedo, kako se s tem spopasti, saj je spletno nasilje tako prikrito in težko izsledljivo, da se starši velikokrat počutijo nemočne. Včasih pa je problem tudi znanje staršev o internetu, saj veliko staršev ne

uporablja interneta in raznih socialnih omrežij in zaradi neznanja težko odkrije, pomaga in poskuša preprečiti spletno nasilje.

- Imeli bi delavnice s starši, kjer bi se pogovarjali o spletnem nasilju. Nato bi skupaj izdelali plakat, kjer bi vsak starš prilepil svoj listek z idejo o tem, kako preprečiti spletno nasilje oziroma kako nadzorovati svoje otroke in jih ob tem zavarovati pred spletnim nasiljem.

Vse delavnice z otroki in starši bi tako lahko poleg učiteljice in strokovnjakov vodila šolska ali zunanja socialna delavka. Menim, da bi vse te delavnice z učenci in starši ter pogovori zelo pripomogli k preprečevanju spletnega nasilja. Vsaka raziskava, delavnica ali pogovor na temo nasilja lahko pripomore k preprečevanju nasilja ter spodbudi žrtev nasilja, da o nasilju, ki ga doživlja, spregovori.

7. Uporabljena literatura

- Bernik, I. & Prisljan, K. (2012). *Kibernetska kriminaliteta, informacijsko bojevanje in kibernetski terorizem*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Bernik, I. (2014). *Cybercrime and cyberwarfare*. Great Britain, Croydon: CPI Group Ltd.
- Blitz, T. M. (2013). *Computer forensics and cyber crime*. USA and Canada. Pearson Education.
- Bratuša, T. (2006). *Hekerski vdori in zaščita*. Ljubljana: Pasadena.
- Bratuša, T. (2007). *Hitri vodnik po zaščiti vašega računalnika: kako se izogniti neželeni pošti, virusom, vdorom in drugim nevspečnostim*. Ljubljana: Pasadena.
- Chapman, G. D. (2015). *Družabno odraščanje: kako vzgojiti družabne otroke v svetu zaslonov*. Ljubljana: Družina.
- Črnčec, D. (2009). *Obveščevalna dejavnost v informacijski dobi*. Ljubljana: Defensor.
- Digital School (2019). *Kako prepoznati in preprečiti spletno nasilje? – 1. del*. Pridobljeno 1. 2. 2020 s <https://www.digitalschool.si/kako-prepoznati-spletno-nasilje/>
- Digital School (2019a). *Kako prepoznati in preprečiti spletno nasilje – 2. del*. Pridobljeno 1. 2. 2020 s <https://www.digitalschool.si/kako-prepoznati-nasilje-na-spletu/>
- Digital School (2019b). *Kako prepoznati in preprečiti spletno nasilje – 3. del*. (30. 3. 2019). Pridobljeno 1. 2. 2020 s <https://www.digitalschool.si/kako-prepoznati-in-preprečiti-spletno-nasilje-3-del/>
- DL: *Spletno nasilje: Pomembno ga je prepoznati*. (29. 9. 2019). Pridobljeno 1. 2. 2020 s https://www.lokalno.si/2019/09/29/225870/clanek/DL_Spletno_nasilje___Pomembno_ga_je_prepoznati/
- Dolenc, S. (2011). *Kaj je znanost?: poročilo o stanju vednosti v dobi interneta*. Ljubljana: Kvarakadabra, društvo za tolmačenje znanosti: Studia Humanitatis.
- Egan, M. (2005). *Varnost informacij: grožnje, izzivi in rešitve: vodnik za podjetja*. Ljubljana: Pasadena.
- Filipič, M. (1998). *Svetovanje mladim po telefonu: priročnik za svetovalce*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.
- Fröhlich, H. (2013). *Internet: tehnologija, ki spreminja svet*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Gold, J. (2015). *Vzgoja v digitalni dobi: priročnik za spodbujanje zdravega odnosa do digitalne tehnologije od rojstva do najstniških let*. Radovljica: Didakta.

- Habbe, J. (2000). *Nasilje in varnost otrok v šolah: Nasveti za ravnatelje, učitelje, starše in vse, ki skrbijo za varnost v osnovnih in srednjih šolah*. Ljubljana: Lisac & Lisac.
- Hrobat, K., Klaus, S., Kravanja, B., Kvartič, A., Mencej, M., Podjed, D., Repič, J. & Simonič, P. (2010). *Ustvarjanje prostorov*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, Zbirka Pontes academici.
- Kandel Englander, E. (2013). *Bullying and Cyberbullying, what every educator needs to know*. Cambridge: Harvard Education Press.
- Lekić, K., Tratnje, P., Konec Juričič, N. & Cugmas, M. (2014). *Srečanja na spletu: potreba slovenske mladine in spletno svetovanje*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje.
- Lobe, B. (2008). *Intergration of online research methods*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Markelj, B. & Bernik, I. (2018). *Varnost mobilnih naprav*. Univerza v Mariboru: Fakulteta za varnostne vede.
- Mrgole, A., Švaljek, V., Vilotič, A., & Breitenberger, N. (2015). *ODGOVORI sodobnim izzivom odraščanja: zbornik ob 25-letnici delovanja TOM telefona*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.
- Muršič, M., Milivojević, Z., Brvar, B., Filipčič, K., Lešnik Mugnaioni, D. & Pušnik, M. (2010). *Znanje o čustvih za manj nasilja v šoli*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Muršič, M., Filipčič, K., Klemenčič, I., Pušnik, M. & Lešnik Mugnaioni, D. (2012). *(O)krog nasilja v družini in šoli: soočanje šole/vrtca z nasiljem nad otroki*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Oblak Črnič, T. (2009). Luthar, B. (ur.) *Mobilni telefoni in transformacija vsakdana*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- OdKlikni (b.d.). *Spletno in mobilno nasilje: Smo o spletnem nasilju dovolj ozaveščeni?* Pridobljeno 2. 2. 2020 s <https://odklikni.si/smo-o-spletnem-nasilju-dovolj-ozavesцени/>
- Olweus, D. (1995). *Trpinčenje med učenci: kaj vemo in kaj lahko naredimo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Pečjak, S. (2014). *Medvrstniško nasilje v šoli*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Pinterič, U., & Grivec, M. (2007). *Informacijsko komunikacijske tehnologije v sodobni družbi: multidisciplinirani pogledi*. Nova Gorica: Fakulteta za uporabne družbene študije.

- Pinterič, U. & Šinkovec, U. (2008). *Informacijska družba: multidisciplinirani pogledi*. Nova Gorica: Fakulteta za uporabne družbene študije.
- Pivec, F. (2004). *Informacijska družba*. Maribor: Subkulturni azil Maribor, zavod za umetniško produkcijo in založništvo.
- Pregled dela policije za prvo polletje 2019*. (18. 9. 2019). Pridobljeno 20. 2. 2020 s <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2019.pdf>
- Rajkovič, V., Bernik, M., Dinevski, D., & Urbančič, T. (ur.) (2009). *Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi: povzetki referatov: 12. mednarodna multi-konferenca*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Institut Jožef Stefan: Zavod RS za šolstvo: Fakulteta za organizacijske vede.
- Safe.si (2019). *Sporočilo za javnost: Dan varne rabe interneta 2019: Skupaj za prijaznejši internet*. Pridobljeno 1.2.2020 s <https://safe.si/novice/sporocilo-za-javnost-dan-varne-rabe-interneta-2019-skupaj-za-prijaznejši-internet>
- Spletno nasilje*. (30. 1. 2019), Pridobljeno 1. 2. 2020 s <https://radioprvi.rtvsllo.si/2019/01/gymnasium-142/>
- Straus, M. (2002). *Varnost šolskih omrežij: priročnik*. Ljubljana: Arnes.
- Šribar, R. & Praprotnik, T. (2009). *Politike vsebin: avdiovizualni mediji in informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) z vidika zaščite otrok in mladoletnih*. Ljubljana: Institutum Studiorum Humanitatis, Fakulteta za podiplomski humanistični študij, Zbirka Ekskurzi;2.
- Taylor, J. (2015). *Vzgajanje tehnološke generacije: kako pripraviti svoje otroke na svet, ki ga poganjajo mediji*. Maribor: Hiša knjig, Založba KMŠ.
- Završnik, A. (2015). *Kibernetska kriminaliteta*. Ljubljana: IUS Software, GV Založba: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti.
- Žnidar, T. (2017). *Priročnik za spletno nadlegovanje: varnost in zasebnost na spletu*. Ljubljana: Alba 2000

8. Priloge

8.1. Anketni vprašalnik

VPRAŠALNIK

Zdravo!

Moje ime je Martina Alandžak, sem študentka 1. letnika magistrskega študija na Fakulteti za socialno delo v Ljubljani in opravljam raziskavo o spletnem nasilju med učenci, ki je danes zelo aktualna tema. Prosila bi vas, da vprašanja zelo dobro preberete in nanje odgovorite iskreno. Pri vprašanjih označite en odgovor oziroma napišite svoj odgovor pod alinejo drugo (tam, kjer je navedena). Na posamezna vprašanja je možnih tudi več odgovorov, kar je posebej navedeno. Pri vprašanjih, kjer odgovori niso podani, vas prosim, da na kratko opišete svoje mnenje. V kolikor se vam bodo med izpolnjevanjem anketnih vprašalnikov pojavljala kakršnakoli vprašanja, se lahko brez zadržkov obrnete name, z veseljem vam razložim nejasnosti in vam pomagam. Na začetku anketnega vprašalnika je razložen izraz kibernetško/spletno nasilje. Anketni vprašalnik je popolnoma anonimen.

Najlepše se vam zahvaljujem za vašo pomoč pri raziskavi v okviru moje magistrske naloge in za vaše iskrene odgovore. Vaši odgovori bodo zelo pripomogli k boljšemu razumevanju problema in k predlogom o mogočih spremembah.

Kibernetško/spletno nasilje: nasilje prek mobilnih naprav (raznorazna žaljiva, ustrahujoča, grozilna itd. sporočila), nasilje prek spleta (Instagram, Facebook, Twitter, elektronska pošta itd.), objavljanje oziroma pošiljanje raznih neželenih posnetkov in slik, vdor v naprave (mobilni telefon, računalnik, tablični računalnik itd.), nadlegovanje prek interneta in raznih naprav itd.

1. Spol (označi ustrezní odgovor)

- a. Fant
- b. Dekle

2. Razred (označi ustrezní odgovor)

- a. 7. razred
- b. 8. razred

3. Ali si doma iz:

- a. Mesta
- b. Vasi

4. Si član spletnih družbenih omrežij?

- a. DA
- b. NE

Če si odgovoril/-a z NE, pojdi na vprašanje 10, če si odgovoril/-a z DA, pa nadaljuj z naslednjim vprašanjem.

5. Katerih? (možnih več odgovorov)

- a. Facebook
- b. Twitter
- c. Instagram
- d. Snapchat
- e. Ask.fm
- f. Tumblr
- g. Elektronska pošta (Gmail, Yahoo itd.)
- h. Drugo _____

6. Ali na družbenih omrežjih objavljaš svoje osebne podatke?

- a. DA
- b. NE

7. Ali na družbenih omrežjih objavljaš svoje slike?

- a. DA
- b. NE

8. Ali prijatelji poznajo tvoja gesla?

- a. DA
- b. NE

Če si odgovoril/-a z NE, pojdi na vprašanje 10, če si odgovoril/-a z DA, pa nadaljuj z naslednjim vprašanjem.

9. So jih kdaj zlorabili?

- a. DA
- b. NE

10. Meniš, da je spletnega nasilja med učenci veliko?

- a. DA
- b. NE

11. S kakšnim namenom uporabljaš internet? (možnih več odgovorov)

- a. V šolske namene
- b. Za elektronsko pošto (Gmail, Yahoo itd.)
- c. Za uporabo socialnih omrežij (Facebook, Instagram, Twitter itd.)
- d. Za igranje spletnih igrice
- e. Gledanje filmov
- f. Drugo _____

12. Katere spletne strani največkrat obiščeš?

- a. Spletne igrice
- b. Novice
- c. Spletna socialna omrežja (Facebook, Instagram, Twitter itd.)
- d. Drugo _____

13. Ali te starši pri uporabi interneta nadzorujejo oziroma ti omejujejo dostop?

- a. DA
- b. NE

Če si odgovoril/-a z NE, pojdi na vprašanje 15, če si odgovoril/-a z DA, pa nadaljuj z naslednjim vprašanjem.

14. Na kakšen način?

- a. Omejitev uporabe mobilnega telefona
- b. Omejitev uporabe računalnika
- c. Računalnik ima vgrajen program, ki mi onemogoča dostop do določenih podatkov in spletnih strani
- d. Drugo _____

15. Si kdaj prek interneta spoznal_a kakšne nove neznane ljudi?

- a. DA
- b. NE

Če si odgovoril/-a z NE, pojdi na vprašanje 17, če si odgovoril/-a z DA, pa nadaljuj z naslednjim vprašanjem.

16. Kaj je želela ta oseba od tebe izvedeti? (možnih več odgovorov)

- a. Osebne podatke
- b. Podatke o prijateljih
- c. Podatke o mojem ljubezenskem stanju
- d. Mojo številko
- e. Fotografijo
- f. Drugo _____

17. Imaš na socialnih omrežjih za prijatelje tudi osebe, ki jih ne poznaš?

- a. DA
- b. NE

Če si odgovoril/-a z NE, pojdi na vprašanje 21, če si odgovoril/-a z DA, pa nadaljuj z naslednjim vprašanjem.

18. Se s temi osebami pogovarjaš tudi prek telefona?

- a. DA
- b. NE

19. Si tem osebam razkril_a svoje osebne podatke?

- a. DA
- b. NE

20. Si se (v primeru, da te povabi) pripravljeno_a srečati s to osebo?

- a. DA
- b. NE

21. Si kdaj komu sam_a pošiljal_a sporočila (prek mobilnega telefona, socialnih omrežij) z nasilno oziroma nadlegovalno vsebino?

- a. DA
- b. NE

22. Si kdaj sam prejel_a sporočilo oziroma pošto (prek mobilnega telefona, socialnih omrežij) z neprimerno vsebino (žaljenje, grožnje, nasilje itd.)?

- a. DA
- b. NE

Če si odgovoril/-a z NE, pojdi na vprašanje 32, če si odgovoril/-a z DA, pa nadaljuj z naslednjim vprašanjem.

23. Kaj je sporočilo vsebovalo?

- a. Ustrahovanje
- b. Grožnje
- c. Namigovanje na spolnost
- d. Drugo _____

24. V kakšni obliki je bilo to sporočilo?

- a. Sporočilo prek mobilnega telefona
- c. Prek interneta (socialna omrežja: Facebook, Instagram, Twitter itd.)
- d. Elektronska pošta (Gmail, Yahoo itd.)

e. Drugo _____

25. Koliko časa (je) to nasilje (pošiljanje sporočil) traja/trajalo?

a. En dan

b. En teden

c. En mesec

d. Več kot en mesec

e. Drugo _____

26. Se je to nasilje izvajalo tudi po pouku, doma?

a. DA

b. NE

27. Si se o tem kdaj komu zaupal_a?

a. DA

b. NE

Če si odgovoril/-a z NE, pojdi na vprašanje 29, če si odgovoril/-a z DA, pa nadaljuj z naslednjim vprašanjem.

28. Komu si se zaupal_a?

a. Mami

b. Očetu

c. Bratu/sestri

d. Učitelju_ici

e. Svetovalni delavki

f. Drugo _____

29. Zakaj se nisi nikomur zaupal_a?

a. Ker ne vem komu bi zaupal_a.

b. Ker me je strah, da bo še huje.

c. Ker me je sram.

d. Drugo _____

30. Ali poznaš osebo, ki izvaja spletno nasilje nad teboj?

- a. DA
- b. NE

31. Kako se (si se) ob tem počutiš/počutil_a?

- a. Bil_a sem žalosten.
- b. Bil_a sem jezen.
- c. Sram me je.
- d. Drugo _____

32. Ali veš, na koga se lahko v primeru nasilja obrneš?

- a. DA
- b. NE

33. Ali poznaš kakšno spletno stran oziroma organizacijo, na katero se lahko v primeru nasilja obrneš?

- a. DA
- b. NE

Če si odgovoril/-a z NE, pojdi na vprašanje 35. če si odgovoril/-a z DA, pa nadaljuj z naslednjim vprašanjem.

34. Katero? (možnih več odgovorov)

- a. Tom telefon
- b. CSD
- c. Društvo za nenasilno komunikacijo
- d. Združenje SEZAM (Združenje mladih, staršev in otrok)
- e. Drugo _____

35. Ali veš, da je spletno/kibernetsko nasilje kaznivo dejanje?

- a. DA
- b. NE

36. Ali meniš, da te v šoli in doma dovolj opozarjajo na nevarnosti, ki prežijo na spletu?

a. DA

b. NE

37. Kaj bi bilo po tvojem mnenju potrebno na šoli narediti glede spletnega/kibernetskega nasilja?
